

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns surrounds the text.

GEDENKSCHRIFT

VAN DE

INWIJING VAN HET THEOLOGISCH SEMINARIUM

DER

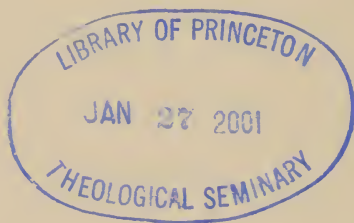
NEDERDUITSCH GEREFORMEERDE KERK

IN ZUID-APRIKA,

TE

STELLENBOSCH,

OP DEN 1sten NOVEMBER 1839.

SCC
11,319

18

1871

Apr 1910

Digitized by the Internet Archive
in 2015

GEDENKSCHRIFT

VAN DE

Inwijding van het Theologisch Seminarium

DER

NEDERDUITSCH GEREFORMEERDE KERK IN ZUID-AFRIKA,

TE

STELLENBOSCH,

OP DEN 1sten NOVEMBER, 1859,

Bevattende onder anderen de Redevoeringen bij die gelegenheid uitgesproken.

~~~~~  
UITGEGEVEN TEN VORDEELE DER BOEKERIJ VAN HET SEMINARIUM.  
~~~~~

KAAPSTAD :

N. H. MARAIS, No. 133, LANGESTRAAT.

1859.

Van de Sandt de Villiers & Co., Drukkers,
Kaapstad.

AAN DE LEDEN

DER NEDERDUITSCH-GEREFORMEERDE KERK IN ZUID-AFRIKA, WORDT

DIT GEDENKSCHRIFT EERBIEDIG OPGEDRAGEN, MET

DE BEDE DAT HET MOGE BIJDRAGEN DE BELANGSTELLING

IN HET THEOLOGISCH SEMINARIUM BIJ HUN EN

HUNNE KINDEREN STEEDS LEVEND EN

WERKZAAM TE HOUDEN.

INHOUD.

	Bladz.
I. GESCHIEDENIS VAN DE OPRICHTING VAN HET THEOLOGISCH SEMINARIUM, ...	1
II. DE PLEGTIGE OPENING VAN HET THEOLOGISCH SEMINARIUM, ...	25
III. EEN WOORD AAN DE GEMEENTE BIJ GELE- GENHEID DER INWIJDING,—DOOR DEN HOOG- EERW. N. J. HOFMEYR, ...	37
IV. DE INWIJDINGSREDE,—DOOR DEN HOOG-EERW. P. E. FAURE, ...	53
V. REDEVOERING,—DOOR DEN HOOG-EERW. J. MURRAY, ...	65

GESCHIEDENIS

VAN DE

OPRIGTING

VAN HET

THEOLOGISCH SEMINARIUM.

HET is ruim vijf-en-veertig jaren geleden toen ik, de moeilijkheid ondervindende om de vereischte opleiding te bekomen tot de Evangeliedienst, het verlangen in mij opgewekt gevoelde, dat in dit mijn vaderland eene of andere inrigting daartoe mogt worden tot stand gebracht. Dat verlangen bleef bij mij tijdens mijn verblijf in Europa; het werd door gesprekken met geleerde en godvruchtige mannen meer en meer gevoed. Een jonge akademie-vriend was daarmede zoo ingenomen, dat zelfs maatregelen werden getroffen zich alhier te komen vestigen, kon hij in die betrekking der kerk van nut zijn.* Aan den Hoog-Edelen Secretaris van Staat werd een verzoeg ingeleverd, waarop de toezegging geschiedde, dat, ingeval de Hollandsche ingezetenen der kolonie zoodanige inrigting tot stand wilden brengen, zijn Lordschap alle ondersteuning daaraan zou verleen—eene belofte, welke echter niet werd vervuld. “Zal er krachtadig aan de uitbreiding van de christelijke godsdienst onder naamchristenen, onchristenen en heidenen gearbeid worden,” schreef een godvruchtige vriend en leeraar, niet lang nadat ik in de ge-

* W. F. VAN OORDT, naderhand Theol. Professor te Leyden.

meente te Graaff-Reinet werkzaam was, “ dan moet gij de oprigting van een Collegium niet uit het oog verliezen.” Die overtuiging werd in mij steeds levendiger. In de Kaapstad geplaatst en het *Zuid-Afrikaansch Tijdschrift* tot stand gebragt hebbende, en dat ook onder veel strijd en worsteling, scheen hetgeen ik daarin van een Seminarium of Kweekschool gewaagde, bij velen ingang te vinden (Deel I, pag. 132—138). Het werd een onderwerp van ernstige overweging in de eerste Synode (gedrukte Acta, pag. 11). Toen men echter het plan, als medelid der commissie door mij vervaardigd, aan de vergadering aanbod (Acta, pag. 16 en 23), meende men—zoo was de vrijheid der kerk in die dagen—hoe wenschelijk de Synode ook een Seminarium van dien aard beschouwde, het plan niet in discussie te moeten brengen, tenzij vooraf de toestemming van den Gouverneur tot de oprigting daarvan ware bekomen. Sanctie werd op de Synodale Besluiten verkregen, en daarmede ook voor de oprigting van het Seminarium. Een ijverige voorstander was de toenmalige voorzitter (de Hoog-Eerw. J. C. BERRANGÉ). Eén steen, kan men zeggen, was er dus gelegd van het gebouw. Een tweede zal volgen. De tweede Synode werd gehouden, de zaak van het Seminarium besproken en daarop besloten: “ Dat door den Hoog-Eerw. Actuaris* aan elken Ring copij zal worden gegeven van het plan in de Synodale Vergadering van November 1824 ingeleverd, opdat zij die zoo gewenschte en belangrijke zaak ernstig behartigen en

* Ds. J. C. BERRANGÉ.

geheel bereid hun plan in de eerstvolgende Synode inbrengen, opdat alsdan die zaak, zoo noodzakelijk ter krachtdadige bevordering en vermeerdering van godsdienstkennis, in werking zou kunnen worden gebracht."

Het blijkt uit de Handelingen der derde Synode (1829), dat alleen de *eerste* Ring* zich ernstig daarmede heeft ingelaten.

In het jaar 1829 werd het Z. A. Athenæum tot stand gebracht. Het concept door de Ringsvergadering voor het Theologisch Seminarium, aan de Synode in dit jaar voorgedragen, vervatte dus minder in zich dan het plan van 1824, omdat men vooronderstelde dat in al de voorbereidende vakken van studie onderwijs in het Athenæum zou worden gegeven. Een andere steen scheen gelegd te zullen worden en werd werkelijk gelegd, hoewel weldra onder het stof begraven en nauwelijks zichtbaar. "De Synode vond het plan zeer goed, en de uitvoering en daarstelling van hetzelfde, eene zeer wenschelijke zaak" (pag. 61). "Naar het oordeel der meesten evenwel, zou het voor de gesteldheid van het land nuttiger en doelmatiger zijn, indien het zoodanig werd ingerigt, dat het geprojecteerde Seminarium tevens dienen kon voor de vorming van ondergeschikte onderwijzers in de godsdienst ten platten lande." Staande de vergadering werden er eenige veranderingen en bijvoegselen gemaakt, en "het plan als geheel aangenomen" (Acta 61), terwijl goedgevonden en besloten werd, dat ingeval het genoemd plan gesanctioneerd zal zijn,

* Toen waren de Ringen verdeeld in eerste, tweede en derde.

en er een Theologisch Professor moet worden aangesteld, “dat dan, uit iederen Ring, een Predikant zal worden gedeputeerd, welke predikanten alsdan eenen zoodanigen Professor benoemen, en aan het Gouvernement voorstellen zullen; wordende het aan de eerstkomende Ringsvergaderingen opgedragen, ieder uit haar midden een predikant te benoemen, die als gedeputeerde tot die zaak zal kunnen dienen” (pag. 75).

Omtrent “de Fondsen werd goedgeacht eene algemeene Subscriptie te openen, en bijaldien die, gevoegd bij hetgeen de kweekelingen zouden contribuieren, niet toereikend bevonden mogt worden, was er besloten— “dat de onderscheidene kerkeraden, in evenredigheid van den staat der fondsen hunner kerken, bijdragen daartoe zouden doen.” Tot het volvoeren daarvan werd “de Kerkeraad van de Kaapstad benoemd, terwijl de Hoog-Ed. Achtbare Heeren Sir J. A. TRUTER en D. C. BERRANGÉ de goedheid hadden van alle mogelijke adsistentie daarin toe te zeggen” (pag. 61).

Gemelde Heeren en de Kerkeraad van de Kaapstad waren hierin niet ledig. Zoodra waren de Besluiten dier Synode niet gesanctioneerd, of zij beraadslaagden te zamen om fondsen te bekomen. Eene collecte werd er gedaan, na het houden van eene opwekkingsrede door Ds. FAURE, intekeningslijsten werden geopend, en eene memorie ingezonden aan den Hoog-Edelen Secretaris van Staat, verzoekende om salaris voor eenen Professor, welke memorie ondersteund werd door een ernstig verzoekschrift van de voornaamste leden der Gereformeerde gemeente in de

Kaapstad, van welke slechts weinigen nog in leven zijn.*

* Dus luiden die verzoekschriften :—

*To the Right Honorable Lord Viscount GODERICH, His Majesty's
Principal Secretary of State for the Colonies, &c., &c., &c.*

The Memorial of the Political Commissioners, Actuarius Synodi, and Consistory of the Dutch Reformed Church of the Colony of the Cape of Good Hope :

HUMBLY SHEWETH :—

That the Synod of said church, under a deep impression of the lamentable defect of the means for the advancement of the moral and religious instruction among the inhabitants of this rapidly increasing colony, and sensible of the urgent necessity of providing for its more effective and extensive diffusion, both among the members of the church and the unreclaimed heathen, did, after a mature deliberation, resolve at their meeting, held in 1826 :—“ That it was of the utmost importance to establish in this colony a Theological Seminary for the training of young men to the ministry, and for the education of missionaries and catechists, to be employed among the scattered inhabitants of the interior districts of the colony, in connection with and under the jurisdiction of its established church.”

That this resolution, along with the other acts of Synod, having received the most gracious approbation of his late Majesty, your Lordship's memorialists were appointed at the subsequent meeting of the Synod in November 1829, to concert measures for the establishment of a Theological Seminary in conjunction with the South African College (founded at that time), in which the Theological Students would be enabled to complete the necessary course of classical and scientific instruction, previous to their entering on the studies connected with the office of the ministry.

That your Lordship's memorialists, after using their best endeavours to raise the necessary funds by annual contributions from the inhabitants, find the means thus realized inadequate to the

Ook in elk der eerstvolgende Ringsvergaderingen werd een Predikant gedeputeerd ter benoeming van

attainment of this desired object, and are therefore induced respectfully to submit, that your Lordship be pleased to direct, that an annual grant of three hundred pounds sterling, from the Colonial Treasury, may be appropriated, under the superintendence of the Synod, to the support of a measure with which the vital interests of the colonial church and the moral, religious, and intellectual improvement of all classes of the community are to intimately blended.

Your Lordship's Memorialists, &c., &c., &c.

(Signed) J. A. Truter, D. F. Berrangé, Political Commissioners ;
A. Faure, Actuarius Synodi ; J. H. von Manger, v.D.M. ;
P. Roux, Elder ; J. F. Pentz, Elder ; J. T. Jurgens, J.
H. Hofmeyr, R. J. van der Riet, and J. F. S. Botha,
—Consistory of the Dutch Reformed Church, 11th
June, 1833.

Cape Town, June 11th, 1833.

*To the Right Honorable General Sir GALBRAITH LOWRY COLE,
Governor, &c., &c. &c.*

MAY IT PLEASE YOUR EXCELLENCY :

We, the undersigned, members of the Dutch Reformed Church, observe with concern, that those institutions by whose means society advances in Christian character, and the resources of cultivated intellect are made to bear on the complexion, habits, and interests of a community, are far from being commensurate in this colony with its admitted wants, either in number or efficiency. We hail therefore, with peculiar satisfaction, the efforts, so accordant with our own sentiments, which are now being made by the Synod of our church, to establish, in connexion with the South African College, a Theological Seminary in this town. Through its instrumentality we hope soon to see many of our young men trained up to the office of the ministry and the instruction of youth, and the

eenen Professor, zijnde de Wel-Eerw. Heeren T. J. HEROLD, G. THOM en G. MORGAN.

most secluded districts of the colony blessed with the invaluable privilege of a sound system of education, which, whilst it spreads intelligence throughout the mass of the people, recognises the motives and inculcates the principles of the Gospel.

In recommending this important measure to your Excellency's favorable consideration, we take leave to state a few facts illustrative of the moral, religious, and intellectual wants of the colony, which has far outgrown in extent and population its slender establishment of schools and churches.

And first, as it regards the interior districts of the colony, we beg to remark, that there the means is totally incompatible with the end: for it is utterly impracticable for the clergy of our country parishes—equal in extent to some of the largest counties in England—to cause the influence of their ministrations among the isolated families of an extensive and harassing charge, to be accompanied with that effect which renders a religious establishment the blessing of a country, by maintaining in their purity the ordinances of christianity among the people. Frequently for several Sabbaths in succession their duties in the parochial church are suspended, while in the exercise of a superintendence—necessarily general in its character, and partial in its effects—they are visiting the families of the remote parts of their districts, who are prevented by distance from attending the public ordinances of the Sabbath.

Nor can we, in connection with this subject, refrain from alluding to our district public schools, whose inefficient state early attracted your Excellency's attention, on assuming the government of this colony. Were these institutions for the elementary instruction of the colonial youth in a more efficient state than they now are, their inadequate number to the extent of country over which they are scattered, and the mass of population whose wants they are intended to embrace, is a sufficient barrier of itself to their practical utility

Daar echter bleef het bij. Het verzoekschrift bij Sir LOWRY COLE ingediend was zonder gewenscht

and to the attainment of the great purpose of their establishment—the education of the people.

And that this inadequacy of the establishment to the wants of the people is greatly enhanced from their present state, is fully confirmed by the fact, that many youths in the country districts, who had intended to join the South African College, are withheld, from the circumstance that they have not the means of qualifying themselves for admission, whilst the amount of that qualification is simply a knowledge of the first principles of elementary education.

As a remedy for these evils, which have operated as a powerful drawback to the improvement of the colony, we confidently look forward to the establishment of a Theological Seminary, and the subdivision of the extensive parishes of the interior, where subsidiary churches, somewhat similar to the chapels of ease in Scotland, will be erected and supplied by young men trained up in their own country under their parents' eye, and spared the expense and the consequences of a foreign education, whilst their knowledge of the two languages of the colony, and their intimate acquaintance with the habits and manners of the people, will contribute greatly to their usefulness, both as clergymen and teachers.

As regards the means necessary for the support of an augmented establishment we beg to assure your Excellency that the inhabitants will cheerfully co-operate with His Majesty's Government in the support of teachers, and willingly erect at their own expense places for public worship and schools for the education of their youth, whilst the fixed salaries of the ministers (who will at the same time perform the duties of teachers) may, we take leave to suggest, be amply provided for from the private fund of the Orphan Chamber, which is under the administration of government.

Encouraged by the interest which your Excellency has taken in the welfare of this colony, we beg respectfully to solicit your

gevolg. Er was geen genoegzaam fonds, en daarom waren de Rings gedeputeerden ook niet vergaderd.

favorable regards to the interests of its Church, which are so intimately connected with a sound, moral, and enlightened system of public instruction among all classes of the community. By this means only can we hope to see the progress of Mohammedanism arrested, the benighted heathen reclaimed, and the inhabitants of this colony, now called to the exercise of important functions in the administration of public justice, advancing to the elevated character of an enlightened, enterprising, and Christian people.

With the warmest wishes for your Excellency's future health and happiness, as also that of your esteemed Lady and Family, we have the honor to remain,

Your Excellency's obedient, humble Servants,

(Signed) J. H. von Manger, A. Faure, P. Roux, Sen., P. J. Pentz, Sen., J. H. Hofmeyr, J. T. Jurgens, R. J. van der Riet, J. F. S. Botha, J. A. Truter, O. J. Truter, F. J. de Wet, D. F. Berrangé, D. Denysen, P. B. Borchers, G. J. Vos, G. H. Maasdorp, A. Brink, Cz., A. P. Möller, A. de Smidt, J. G. Blanckenberg, J. F. Pentz, H. de Jongh, Sen., J. A. Smuts, J. C. Gie, Mz., A. van Breda, J. H. Hofmeyr, Sen., F. Russouw, Sen., H. J. Hofmeyr, J. de Wet, J. H. Hofmeyr, Jr., A. Faure, Sen., G. J. Overbeek, A. Brink, Sen., G. H. Meyer, J. H. Neethling, R. C. Hoets, A. J. van Breda, J. P. E. Faure, C. J. Brand, M. van Breda, Sen., T. D. van Schalkwijk, C. de Kock, P. G. Brink, J. H. Brand, S. Stronck, J. M. Russouw, C. A. Haupt, A. de Waal, S. Malan, R. Beck, F. H. Truter, J. A. van Breda, J. D. Overbeek, W. de Smidt, A. Kirsten, A. M. Ruysch, A. Auret, J. Buyskes, A. Plouvier, R. J. Loedolf, J. C. Lehman, J. C. Overbeek, J. H. Bam, Sen., S. Hofmeyr, K. van Breda, J. T. Berrangé, A. H. Hofmeyr, J. Azerond, P. van Breda, P. J. de Wet, H. E. Myburgh, M. A. Smuts, P. A. Brand, J. J. H. Smuts, J. W. Hurter, M. de Villiers, D. S. Malan, A. Brink.

In de vierde Synode (1834) toch vinden wij, dat op de vraag van Ds. A. FAURE “om welke reden het besluit van 1829, betrekkelijk eenen Professor voor de Theologische Kweekschool door de gedeputeerden niet was ten uitvoer gebragt?” een besluit was genomen, “die vraag naderhand in overweging te nemen.” De vraag werd voor het sluiten der Synode herhaald: “Wat is omtrent dit onderwerp door de Commissie verrigt?”—(pag. 104.) Welk antwoord was gegeven staat niet aangeteekend; alleen dit wordt vermeld:—“Na bekomen inlichtingen werd besloten om deze zaak voor het tegenwoordige uit te stellen.”

Uitstel zou echter geen afstel worden. Wel werd over de zaak niet gehandeld in de Buitengewone Synode van 1837. Wie herinnert zich niet nog met huivering dien onaangenamen tijd! De gecommiteerden in die Synode tot het revideren der wetten benoemd, droegen zorg dat in het nieuwe wetboek een artikel werd ingevoegd, handelende over de examina van kandidaten tot de heilige dienst, waarin bepaaldelijk gewag werd gemaakt van “het alhier op te rigten Seminarium,” hetwelk de algemeene goedkeuring wegdroeg der geheele Synode van 1842—waarin elk wetsartikel afzonderlijk werd overwogen. De aanstelling eener Synodale Commissie was een uitvloeisel van de bepalingen van deze Synode. Het was aan de leden dier Commissie duidelijk, hoe bij den aanwas der kerk, de toenemende bevolking des lands, en de verspreiding van de gemeente leden naar de binnenlanden van Afrika, er noodzakelijk moest wor-

den gezorgd voor de opkweeking van toekomstige leeraars. Zij werd door den Ring van Swellendam ernstig daartoe aangezocht. “Had de Synode van 1834 iets meer gedaan, de leden der Gereformeerde Kerk zouden in 1845 niet zijn als schapen, verstrooid zonder herder,” schreef een waardig lid der Commissie. De Synodale Commissie scheen daarvan doordrongen. Zij vervoegde zich naar den Secretaris van Staat, ernstig verzoekende om een honorarium voor eenen Professor. De Gouverneur berigtte het verzoek te hebben overgezonden; doch na diens vertrek werd door zijn Hoog-Eds. opvolger berigt, dat geen gunstig antwoord daarop was ontvangen. Het scheen alsof de kerk begon te ontwaken tot gevoel van hare behoefte. Immers uit den Ring van de Kaapstad ontving de Synodale Commissie het volgende:—“De Hoog-Eerw. Voorzitter vraagt nu of er, ingevolge de aanschrijving aan de onderscheidene kerken betrekkelijk het daarstellen van een fonds ter bevordering van de opleiding van Kaapsche jongelieden tot de predikdienst, ook eenig voorstel is aan de Synodale Commissie voor te dragen. Niemand heeft een bepaald voorstel; alleen blijkt het dat er in de Kaapstad een fonds bestaat, bedragende de som van £62 2s. 4d., vroeger tot een dergelijk einde bijeengebragt en dat daartoe aan de Paarl eene inschrijving geopend en daarop voor eene som van circa £750 ingeteekend is. De Vergadering besluit, daarvan aan de Synodale Commissie kennis te geven, en te verklaren dat men de zaak weder in ernstige overweging genomen heeft en dezelve van de grootste aangelegenheid beschouwen

blijft; dat men de Synodale Commissie dringend verzoekt om een plan op te maken ter daargestelling van die gewenschte zaak, ten einde hetzelfde aan de eerstvolgende Synode ter overweging voor te dragen.”

De zaak werd dan ook ernstig overwogen. Elk lid der commissie gaf in het breede schriftelijk zijn gevoelen te kennen. Een ieder verklaarde zich doordrongen van de noodzakelijkheid, voor het belang onzer Gereformeerde Kerk, dat er niet langer gedraald worde met de oprigting van eene Kweekschool. Men bewees hoe veel door zoodanig gebrek de kerk reeds had geleden. Eenige leden stelden voor, dat vóór het houden der eerstvolgende Synode eene algemeene collecte geschiede, en bijaldien het fonds niet genoegzaam werd bevonden, dat men aan de Synode zou voorstellen de opleiding der Theologische Studenten in den tusschentijd in handen te stellen van de leeraars onzer kerk (of aan commissiën uit dezelve), tot tijd en wijlen dat het fonds toereikend zal worden bevonden; en te gelijker tijd een plan opmake van de wijze waarop men in dien tusschentijd zal te werk gaan.” De hoofdpunten van zoodanig plan werden dan ook opgegeven. Dit alles werd aan de Synode in hare vergadering van October 1847 voorgedragen. Na rijp beraad werd besloten:—“Dat er een Theologisch Seminarium worde opgerigt, waarin ten minste door twee Hoogleeraren onderwijs zal worden gegeven. Dat de Synodale Commissie met de oprigting daarvan belast worde, wier pligt het zijn zal de leeraars en kerkeraden op te wekken inschrijvingen en inzamelingen in hunne gemeenten te doen geschieden, het

plan voor de gemeenten te doen ontwikkelen, en op het noodzakelijke daarvan bij hen aan te dringen, of welke andere middelen zij daartoe noodig en wensche-lijk achten. Dat, zoodra men daarin slaagt en de commissie ontwaart dat men genoegzame fondsen bijeen heeft om hetzelfde te kunnen vestigen, zij gerechtigd zijn zal tot het benoemen en aanstellen van Hoogleeraren.”

Eenige leden der vergadering, ook die tot hiertoe de oprigting van het Seminarium in dit land hadden voorgestaan, ondersteunden een voorstel: “Dat door de Synode middelen worden daargesteld ter gemoetko-ning van jongelingen van goeden aanleg en opregte godsvrucht, die zich opgewekt mogten gevoelen om zich op eene der buitenlandsche, tot de Gereformeerde Kerk behorende, Hoogescholen voor het herders- en leeraarsambt voor te bereiden” (pag. 279). Dit vond echter weinig bijval.

De Synodale Commissie, zich van haren pligt kwij-tende, liet nu een schrijven uitgaan aan de kerkeraden en leden der gemeenten, waarvan dit de hoofdinhoud was:—

“AAN DE LEDEN DER NEDERDUITSCH-GEREFORMEERDE
KERK, IN ZUID-AFRIKA:

“GENADE ZIJ U EN VREDE IN JEZUS CHRISTUS ONZEN HEER!

“De Hoog-Eerwaarde Synodale Vergadering, die gehouden werd in de Kaapstad, van den 12den October tot den 2den November 1847, raadplegende over hetgeen, onder den zegen des Heeren, zoude kunnen strekken tot bevordering van de belangen onzer dierbare kerk in dit land, heeft onder anderen ook besloten tot de

oprigting van eene *Theologische Kweekschool*, en heeft aan ons, ondergeteekenden, uitmakende de Synodale Commissie, de uitvoering van dit haar besluit opgedragen.

Het is dan ingevolge den last ons opgedragen, dat wij ons tot de uitvoering daarvan het eerst tot ulieden wenden, geliefde broeders en zusters! omdat het van uwe belangstelling in het kerkgenootschap waartoe gij behoort,—van uwe medewerking tot dit belangrijk doel,—van uwen ijver voor de zaak van den Heer Jezus,—van uwe zorg ook voor het eeuwig heil uwer kinderen en kinds-kinderen,—in eene ruime mate afhangt, of wij in deze onze poging zullen kunnen slagen.

Jaren geleden was de Synode onzer kerk reeds van oordeel, dat, zoude ons kerkgenootschap hier te lande voortdurend kunnen bloeijen, het noodzakelijk was dat er eene inrigting in ons midden tot stand gebragt worde, waarin jongelieden, die begeerig zijn om tot leeraars gevormd te worden, tot de heilige dienst kunnen worden opgeleid. *Elk afzonderlijk* kerkgenootschap toch in de Protestantsche Kerk over den aardbodem, heeft instellingen voor de opleiding van deszelfs toekomstige leeraars,—en waarom zoude dan ons Gereformeerd-Kerkgenootschap in Zuid-Afrika zulks niet hebben? Letten wij op het getal der reeds bestaande kerken en gemeenten in dit land,—zien wij op de nieuwe parochiën, die door de besluiten der laatste Synodale Vergadering zijn daargesteld geworden,—denken wij aan de uitgestrektheid en volkrijkheid van sommige gemeenten, die noodwendig nog in drie of vier deelen verdeeld zullen moeten worden, om eenigermate voorziening te maken in de geestelijke behoeften der ingezetenen, dan moet dit alles ons overtuigen, dat het getal van leeraars, die er op den duur vereischt zullen worden, geenszins gering kan genaamd worden. Behalve de bestaande christelijke gemeenten, wonen er duizenden van heidenen onder ons, voor welke, èn de eer van onzen Heer Jezus Christus, èn de liefde en het medelijden met hunnen toestand, ons behooren te dringen werkzaam te zijn. Ook voor dien oogst—zoo grooten oogst—zijn er arbeiders noodig. Zonder aan onzen pligt als eene kerk van Christus te kort te doen, mogen

wij ook dezen niet uit het oog verliezen. En van waar zullen onze geloofsgenooten, die reeds bij duizenden over de grenzen des lands getrokken zijn,—onze geloofsgenooten in de naburige volkplanting van Natal, en buiten de grenzen derzelve, vanwaar zullen zij met geestelijke leidlieden voorzien worden, dan van ons kerkgenootschap? En is het mogelijk, is het waarschijnlijk, dat zulks zal kunnen geschieden onder de tegenwoordige omstandigheden? Zeer gering is het getal jongelingen, die zich thans in Europa voor het leeraarsambt in onze kerk voorbereiden,—en velen onzer tegenwoordige leeraren zijn reeds tot ver gevorderden leeftijd gekomen. Verblijd en dankbaar voorzeker behooren wij te zijn, dat zoo vele gemeenten, die anders herderloos zouden zijn, bediend worden door leeraren, die uit vreemde landen tot ons zijn overgekomen. Maar wie kan ons voor de toekomst daarvan verzekeren? En al kon en mogt men ook voor de toekomst op zoodanige hulp van buiten rekenen, zoo vragen wij, zoude het goed en voorzigtig zijn daarop te vertrouwen, indien de mogelijkheid bestaat dat wij ons zelve kunnen helpen? Vordert onze pligt en onze belangstelling in de welvaart der kerk, niet gebiedend van ons, dat wij daartoe zelve de middelen daarstellen, en de handen thans met ernst en volharding aan het werk slaan?

“Voor al is het voor de toekomstige welvaart der kerk van groot belang, dat de opleiding van kweekelingen aan hare dienst gewijd, onder haar oog en toezicht geschiede,—een voorregt hetwelk ons kerkgenootschap overal geniet, waar zoodanige opleidingsscholen bestaan, maar waarvan hetzelve in dit land tot dus verre verstoken is geweest, daar onze jongelingen, op eenige duizenden mijlen afstands opgeleid moettende worden, aan ons bijna geheel onbekend zijn, wanneer zij als leeraars onder ons moeten optreden.

“De Synode al deze dingen in rijpe overweging genomen hebbende, en overtuigd, dat er geen gebrek bestaat aan jongelingen van goeden aanleg en godsdienstigen zin, die gaarne tot het heilig ambt van leeraars zich zouden willen laten opleiden, doch die het groot vermogen niet bezitten om een lang verblijf op eene der

Europesche Hoogescholen te kunnen bekostigen, heeft dan in hare laatstgehouden vergadering besloten :—

‘ Dat er een Theologisch Seminarium, enz.’ ”

Niettegenstaande vroegere teleurstelling ter bekoming van eenige geldelijke ondersteuning van wege het gouvernement, waande de commissie zich geregtigd, andermaal tot dat einde bij de regering zich te mogen vervoegen. Zij deed dat in een verzoekschrift aan den gouverneur in der tijd (1848), verzoekende, zoo als vroeger, het honorarium van slechts eenen professor, daar zij het salaris van den anderen waarborgde. De commissie had geen reden te vooronderstellen, dat haar verzoek geen ingang zoude vinden, vooral uit de volgende bewoording in 's gouverneurs antwoord voorkomende : “ His Excellency is of opinion that there is nothing in this colony of greater importance than a college for the education of ministers of this church, and wil accordingly strongly recommend the arrangement to Earl GREY, in the understanding that the Synod guarantees, on its own part, a strict performance of the terms set forth ”* (23 Aug., 1848). Terwijl echter naar een gunstig antwoord werd uitgezien, ontving de commissie, in de maand Maart 1850, eene missive, bevattende, na

* Zijne Excellentie is van gevoelen, dat er niets in 'deze kolonie van grooter belang is dan eene kweekschool ter opleiding van leeraars voor deze kerk, en zal dientengevolge de Inrigting aan Graaf GREY ten sterkste aanbevelen, met dien verstande, dat de Synode van hare zijde eene strikte ten uitvoerbrengring van de gestelde voorwaarden waarborge.

herhaling van de bewoording der memorie, deze woorden: "I am directed by His Excellency to acquaint you, that he has lately received a dispatch from Earl GREY, informing him that he must decline sanctioning the proposed grant."† Zou dit den moed laten zakken? Zoude de commissie voortaan werkeloos blijven? De overtuiging scheen hare leden te beheerschen, dat de Heer in zijnen tijd uitkomst zoude geven, en waarlijk, boven verwachting heeft Hij uitkomst gegeven. Voor alsnog was alles duister en onzeker. In de vergadering der Synodale Commissie, gehouden te Swellendam in September 1850, bleek het, dat voor het fonds van het Seminarium was ontvangen de som van £1,675. De gemeenten werden op nieuw aangeschreven, middelen werden er beraamd om fondsen te bekomen en het plan van het Seminarium op nieuw ontworpen. In die vergadering werd medegedeeld, dat de ingezetenen van Stellenbosch het voornemen hadden de drostdijgebouwen aan het Seminarium ten geschenke te geven, mits het daar worde gevestigd. "In dat geval, dit was het besluit der meerderheid, zou het Seminarium te Stellenbosch gevestigd worden."

Het toen gemaakte ontwerp werd aan de onderscheiden predikanten ter ontwikkeling voor hunne gemeenten toegezonden, en alzoo werd de aandacht

† Ik ben door Zijne Excellentie gelast ter uwer kennis te brengen, dat hij eene *dépêche* ontvangen heeft van Graaf GREY, hem berigtende, dat hij weigeren moet de voorgestelde toelaag te sanctioneren.

der kerk bij dit zoo gewichtig onderwerp voortdurend bepaald.

In de Synodale Vergadering van 1852 werd weder gehandeld over het al of niet *verplichtende* dat de Studenten aan het Seminarium ook eenigen tijd op eene der Europesche Universiteiten hunne studien zouden voortzetten, en melding gemaakt van het fonds waarover kon worden beschikt (pag. 25, 26, 27). Meestal werd er gesproken over het creëeren van fondsen. Geen bijzonder besluit werd genomen op hetgeen de Synodale Commissie had gerapporteerd ten opzichte van hare gemaakte bepalingen voor het Seminarium. De zaak toch was geheel aan haar overgegeven.

Men mag zich daarom terecht verwonderen dat in de laatste Synode door eene kleine minderheid zoo veel is voorgebragt, om het plan te verijdelen, kon het zijn. Misschien dat daartoe hebbe bijgedragen het openlijk verzet tegen deze zaak, waarmede een aanvang werd gemaakt, nadat een beroep was uitgebragt op de Wel-Eerw. Heeren N. BEETS en F. G. VAN DEN HAM, en het antwoord was ontvangen dat zij hadden bedankt. Dat beroep geschiedde op den 3den November 1852, terstond na het scheiden der Synode. Men beriep Hoogleeraars uit Holland, omdat het alzoo was begrepen geworden ten jare 1847. De antwoorden werden ontvangen in de maand April 1853—de redenen van weigering met leedwezen vernomen—er werd besloten het beroep te herhalen, doch terwijl er eenig oponthoud was geschied met het doen van transport der Stellenbossche gebouwen, werden de brieven

niet verzonden, tot dat daaraan was voldaan. Er werd tevens besloten, bijaldien gemelde Heeren bij hunne weigering mogten volharden, zij zouden verzocht worden, eenige door de Commissie genoemde leeraren confidencieel te vragen, of zij genegen zouden zijn een beroep aan te nemen, zullende een beroepsbrief dan worden toegezonden. Vier maanden moest men toeven eer dit beroep kon worden herhaald. Intusschen werd alhier de pen scherp gevoerd tegen het Seminarium. De tegenstand wekte des te grooter ijver voor de zaak op, en werkte tot op heden allervoordeeligt op de fondsen. In het begin van het volgende jaar (1855), werden de antwoorden ontvangen van de Wel-Ew. Heeren BEETS en VAN DEN HAM, en tevens de briefwisseling door hun Eerw. gevoerd met de leeraars door de Synodale Commissie voorgedragen. Aan een der gemelde leeraars werd nogtans een officieele beroepsbrief toegezonden, waartoe bijzondere aanleiding was gegeven; doch toen ook hierop een weigerend antwoord werd ontvangen, meende de commissie het beroepen niet verder te vervolgen, en de zaak aan de Synode te moeten voorleggen.

Hetgeen ten opzichte van het Seminarium in de laatste Synode is voorgevallen, is zoo algemeen bekend, dat daarvan nauwelijks gewag dient gemaakt te worden. Wie herinnert zich niet het voorstel "om eenen bestendigen aanvoer te hebben van beroepbare leeraars, geëvenredigd in getal aan de jaarlijks toenemende behoefte der Nederduitsch-Gereformeerde Kerk?" En de discussiën welke in de vierde sessie hebben plaats gehad? Wie weet niet welken tegen-

stand, na het lezen van het rapport der Synodale Commissie, het voorstel van den predikant van Graaff-Reinet bij sommigen ontmoette, "dat die commissie, staande de Synode, twee professoren zoude beroepen?" Wie, die de handelingen leest der negentiende sessie, en ook der twintigste en een-en-twintigste, ontwaart niet met hoevele moeilijkheden de zaak nog tot het laatst te kampen had? Toch nam zij, Gode zij dank, haar beslag.

De Synodale Commissie, tijdens de Synode aan de belangen van het Seminarium werkzaam, heeft tot eerste professoren verkozen de Wel-Eerw. Heeren G. W. A. VAN DER LINGEN en JOHN MURRAY; doch de Wel-Eerw. G. W. A. VAN DER LINGEN bedankt hebbende, werd in zijne plaats beroepen en aangesteld de Wel-Eerw. Heer NIC. JAC. HOFMEYR.

Tot het afnemen van het admmissie examen werden twee commissiën benoemd, eene voor de Westelijke en eene voor de Oostelijke Provintie.

In het voorleden jaar (1858) hebben zich geene kandidaten aangediend voor het admmissie examen. Het Seminarium kon dus niet geopend worden. Op den 19den October dezes jaars werden, na afgelegd examen, in de vakken genoemd op bl. 87 der wetten, als studenten toegelaten, de Heeren E. Z. J. DE BEER, C. S. MORGAN, W. ROBERTSON, en W. P. ROUSSEAU.

Ziedaar, mijn vriend! een verhaal u gegeven van ons Seminarium, van deszelfs eerste ontginning, tot dat wij gebouw, leerstoelen en kweekelingen hebben. Hoe moest alles medewerken, dat wij niet afhankelijk werden gemaakt van den Staat, dat zonder buiten-

landsche hulp het door onze kerk verlangde tot stand werd gebragt, dat de gemeenten zoo mildelijk met hare gaven te voorschijn kwamen! Wanneer het Hoofd der kerk de blijken zijner goedkeuring ons schenkt, mogen wij ons dan niet verblijden?

De Uwe,

A. F.

Kaapstad, 12 Nov. 1859.

DE PLEGTIGE OPENING

VAN HET

THEOLOGISCH SEMINARIUM,

TE STELLENBOSCH,

OP DEN 1STEN NOVEMBER, 1859.

HET is heden juist drie weken geleden, sedert het Theologisch Seminarium alhier feestelijk geopend werd, en nog is de indruk dezer zoo heugelijke gebeurtenis bij mij versch en levend.

De plegtigheden zouden ten tien ure in de kerk aanvangen. Lang reeds vóór dien tijd was het kerkgebouw druk opgevuld. Terwijl het slechts voor 800 personen zitplaatsen heeft, bergde het dien dag nagenoeg 1,300. De gemeente van Stellenbosch was, naar men verwachten kon, in grooten getale opgekomen, terwijl er velen aanwezig waren uit de gemeenten van de Kaapstad, Wijnberg, D'Urban, Somerset, de Paarl, Wellington. Buiten de kerk stond er eene schare van 800 personen, meest allen leden van de zendingkerken alhier. Zij waren feestelijk gekleed, en schenen met de leden onzer kerk te wedijveren in de betooning hunner belangstelling in de blijde gebeurtenis van dien blijden dag.

Onder de schoonste eigenaardigheden der belangrijke feestviering, mag dan ook, ongetwijfeld, de algemeene deelneming genoemd worden, die door de inwoners van Stellenbosch, tot welk kerkgenootschap zij ook behoorden, in de inwijding der Kweekschool aan den dag werd gelegd. Daags te voren zag men ze reeds, zonder onderscheid van kunne, stand en jaren, voor het Seminarium in grooten getale bijeen, zich vrolijk beijverende bloemen en bladeren aan te brengen;

en bloemkransen en bogen te vervaardigen, ten einde zoo veel mogelijk aan den volgenden dag een feestelijk aanzien te geven.*

Van uit mijn venster genoot ik het gezigt van dezen opgeruimden ijver. De aanblik er van bragt bij mij de aangenaamste gewaarwordingen te weeg. Ik was er van overtuigd, dat de Kweekschool door de gemeente in het hart gedragen en gekoesterd werd. En kon het anders, of deze aangename stemming moest in mij verhoogd worden, toen ik den volgenden dag bij mijne intrede in de kerk, de leeraren der onderscheidene alhier bestaande Protestantsche Kerkgenootschappen bijeen zag zitten, in ambtsgewaad gekleed, om aan de feestelijke verrigtingen een feestelijk aandeel te nemen?†

Ook ontbrak er niets van wat bij zulk eene gelegenheid wenschelijk is, om de feestelijke stemming te bevorderen. Wel was de dag met een' mistigen nevel aangebroken, maar die trok zich weldra terug, om eene koelte na te laten, die als bestemd scheen de november-hitte weldadig te temperen. Om het opstuiven van het stof te beletten, had het Stadsbestuur de straten, waar langs de optogt geschieden zou, laten bevochtigen; terwijl 's morgens vroeg reeds bogen van groen loofwerk hier en daar waren opge-

* De Heer RAUSCH, onderwijzer der Rhijnsche zendingschool, was de ziel en het middelpunt dezer vrolijke bedrijvigheid.

† De Episcopale, de Luthersche, de Evangelische en de Wesleyaansche Kerkgenootschappen. Bij gebreke van een leeraar waren de kerkeraadsliden der Luthersche Kerk tegenwoordig.

rigt, en smaakvol bewerkte bloemkransen het front van het Seminarium prachtig versierden. Het plein voor de Kweekschool was eene lustwarande!

Zóó spiegelden het jeugdig groen der boomen—het sieraad van dit dorp—het vrolijk aanzien dat bladerfestoenen en bloemkransen aan deze plaats mededeelden, en niet het minst de zachte lucht en heldere hemel zich liefelijk af, in het opgeruimd en dankbaar gemoed der gemeente, die, thans in Godshuis vergaderd, wachtende is op den aanvang der plegtige verrigtingen.

Het ingewachte oogenblik is daar, en onder het orgelspel bestijgt Ds. A. FAURE, van de Kaapstad, de oudste van de aanwezige leeraren onzer kerk, het preekgestoelte, om weldra een diepgevoeld en dankbaar openingsgebed tot God op te zenden. Hierop heft een vrij talrijk zangkoor* het "SANCTUS" (Heil'ge, Heil'ge, Heil'ge Heer!) uit eene der groote compositiën van MOZART aan, dat als op vleugelen de reeds plegtig gestemde schare boven het alledaagsche verheft.

Onder dit zingen verlaat Ds. A. FAURE den preekstoel, om plaats te maken voor den Hoog-Eerw. N. J. HOFMEYR, die eene voor die gelegenheid ingerigte rede uitsprak. In het midden der rede, toen zich de spreker, in zijne hoogstgewichtige betrekking op nieuw aan de Nederduitsch-Gereformeerde Kerk had

* Onder de onvermoeide leiding van den Heer P. HUGO, den organist.

verbonden, werd door het koor de welbekende 134ste lof- en bedepsalm aangeheven :—

Looft, looft nu aller heeren Heer,
Gij, zijne knechten ! geeft Hem eer.—

Bij het einde dezer redevoering werd door de gemeente het heerlijke 96ste Gezang gezongen :—

Halleluja ! eeuwig dank en eere,
Lof, aanbidding, wijsheid, kracht,
Wordt op aard' en in den hemel, Heere !
Voor uw liefde U toegebracht.—

toen de leeraar van Stellenbosch, Ds. J. H. NEETHLING, Hz., den kansel beklom, om, nadat de gemeente de bede in dit lied vervat, had geëindigd, haar voor te gaan in een vurig gebed om Gods zegen voor het Seminarium, voor onderwijzers en kweekelingen, voor de gansche kerk. Met den “LOFZANG DER ZALIGEN” (Openb. v : 9) :—

Eere zij U, Lam Gods ! gebracht.—

door het koor aangeheven, werden de gewijde verrigtingen in Godshuis besloten.

Nu zou de optogt van de kerk naar het Seminarium plaats hebben. Daartoe werden zij, die er aan zouden deelnemen, in geregelde orde, door een der ceremoniemeesters opgeroepen, zich voor de kerk aaneen te scharen. Weldra had zich dan ook een indrukwekkende stoet gevormd. Op eenen kleinen afstand

vóór den stoet, stond de muzikbende der schutterij. De tusschenruimte werd opgevuld door een veertigtal meisjes van vijf tot tien jaren oud, smaakvol in het wit gekleed, met witte sluijers en kransjes om hunne hoofdjes en kleine bloemkorven in hunne handjes. En toen nu onder het vrolijk gelui van al de kerkklokken op het dorp, en het spelen van een statigen marsch, de stoet zich in beweging zette, was het liefelijk te zien, hoe die kleinen met kwistige hand uit hunne korfjes de straten, waarlangs we gaan moesten, met bloemen bestrooiden.

Langs eenen omweg ging de optogt voort naar de gebouwen van het Seminarium: de leden der bouwcommissie, de studenten met een standaard, waarop het wapen onzer kerk prijkte,* de aanwezige leden der Synodale Commissie, de professoren, de aanwezige leeraren en zendelingen onzer kerk, de leeraren en zendelingen van andere kerkgenootschappen, kerkeraad- en oud-kerkeraadsliden, de leeraar en kerkeraad van Stellenbosch, de plaatselijke en andere overheids-personen, de leden en vrienden onzer kerk. Op verscheidene plaatsen welfden vriendelijke bogen van groen loof over de straten waarlangs de stoet voorttrok, totdat men het Seminarium naderde, waar alles er op was ingerigt het feestelijk gevoel ten toppunt te doen stijgen.

De gebouwen staan op een afstand van de straat. Aan den ingang prijkt een prachtige eereboog 20 voet hoog en 50 voet breed, met drie doorgangen—een

* Keurig net geschilderd door den Heer O. HAGAR.

zeer ruime in het midden, en twee kleinere aan wederzijde. Geene moeite was er aan gespaard. In het groene eikenloof waren bloemen in rijke verscheidenheid ingewerkt. Boven den ingang begroet ons de leus onzer kerk: "DE HOOP BESCHAAMT NIET." En naauwelijks zijn wij de ruime poort onder den boog ingetreden, of een allerbekoorlijkst gezigt verkwikt het oog. Daar zien wij de ruime, in het midden zeer hooge, gebouwen van het Seminarium, met een front van 180 voet, half schuilende achter prachtige boomen, waaronder de welbekende vorst der eiken, terwijl sierlijke loof- en bloemkransen zich om de groote deur en de groote vensters boogsgewijze heenslingeren. Het Seminarium schijnt zich heden zijne hooge bestemming bewust te zijn, en in de opgewekte feestvreugde te deelen. Het wenkt ons lagchend toe om nader te treden.

Eene dicht opeengedrongene menschenmassa heeft zich reeds op het plein voor het gebouw, op de trappen en op het terras verzameld. En, terwijl nog altijd de plegtstatige en helklinkende muziek de lucht doorgalmt, baant zich de stoet een naauwen doorweg door de menigte henen, bestijgt de trappen, en staat eindelijk stil voor de groote deur. Het oudste lid der bouwcommissie handigt den sleutel aan den president der Synode, tevens president-curator, over; de muziek zwijgt, eene plegtige stilte volgt, en de, voor mij althans, allerplegtigste oogenblik is daar. Terwijl de talrijke schare met ontbloote hoofd eerbiedig luistert, opent de president-curator, op last der Synode, in naam des Drieëenigen Gods, met bewogene maar

krachtige stem, allerplegtigst de deur van het Theologisch Seminarium der Nederduitsch-Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika !.....

Velen zijn diep bewogen. Ik zelf kon mij nauwelijks bedwingen. Is het wonder? In dezen blijden stond, beleven wij de verhooring van vele gebeden, die wij tot God om deze gewenschte inrigting hebben opgezonden.

Wij treden nu het auditorium—de groote zaal—binnen. Ook hier is alles feestelijk opgesierd. Neêrhangende kransen en bogen van loof- en bloemwerk versieren de kathedr en de wanden. Achter het spreekgestoelte, van tusschen twee keurige bloemkransen, treft ons het welgelijkend portret* van den voor vele leeraren onzer kerk onvergetelijken ROOYAARDS, in leven Hoogleraar in de Godgeleerdheid te Utrecht. Hoe hartelijk heeft hij der Kaapsche Kerk een Theologisch Seminarium toegewenscht! De aanblik van zijne beeldtenis zij voor onze beide hoogleraren—zijne vroegere leerlingen—steeds ten spoorslag, zich even als hij, ijverig aan hunne hooge taak te wijden.

Toen zoo velen als de groote zaal en het ruime voorportaal maar bevatten konden, de zitplaatsen hadden ingenomen, zong het koor, ditmaal ondersteund door de muzijkbende, op heerlijke wijze het loflied: “ALLES WAT ADEM HEEFT LOVE DEN HEER!”

* Een geschenk van mevrouw, zijne weduwe, aan het Seminarium.

De indruk was treffend. Het was onmiddellijk na het zingen van dit lied, dat de president-curator zijne openingsrede uitsprak, waarop de Hoog-Eerw. J. MURRAY het spreekgestoelte beklom, en het koor met de bende de voor deze gelegenheid vervaardigde bede aanhief :—

God gaf gehoor—schonk zijner kerk,
 Schonk ons dit zeer gewenschte werk,
 Een werk van God, dat onze kracht
 Voorzeker nimmer had volbragt.

Ja, uwen grooten naam, o Heer !
 Niet ons, niet ons, zij nu de eer,
 't Verled'ne spreekt van U alleen,
 De toekomst dringt ons tot U heen.

Ga Gij genadig met het werk,
 Met leeraar, leerling, met uw kerk,
 Dan loven w' eeuwig, onbevreesd,
 U, Vader, Zoon en Heilige Geest.

Hierop deed Professor MURRAY zijne redevoering ; herhaalde het koor ten tweedemale den lofzang, en besloot Dr. ROBERTSON, van Swellendam, met een hartelijk gebed en den apostolischen zegenwensch.

Zoo was dan de plegtigheid der inwijding van het Theologisch Seminarium, maar niet de feestvreugde van de inwoners van Stellenbosch geëindigd. Koor en bende hadden vrijwillig besloten 's avonds nog eens de gewijde muzijkstukken uit te voeren. Liet het weder zulks toe, dan zou dit voor het Seminarium in de open lucht geschieden, opdat zoo velen mogelijk

de gelegenheid mogten hebben het hart in feestgenot op te halen.

Schooner avond kon niemand gewenscht hebben. De heldere hemel lachte ons vriendelijk toe, terwijl naauwelijks een ademtogt in de lucht zweefde. Lang nog zal ik met genoegten terugdenken aan het genot dat mij in die avondure bereid was. Daar stond ik voor het Seminarium, met een hart dat door het gebeurde van dien dag in de aangenaamste stemming was gebracht; terwijl het oog geboeid werd aan het bekoorlijk gezigt dat de prachtig verlichte gebouwen opleverde;* en het oor gestreeld door de vereenigde toonen van stem en speeltuig, die daar door de lucht zacht ten hemel ruischten. En wat voor mij al dit genot onuitsprekelijk verhoogde, was de eenstemmigheid, de tevredenheid, de blijdschap die blijkbaar de zoo talrijke schare bezielde. Ik zag en erkende dankbaar Gods hand in dit alles. Ongetwijfeld deden het velen met mij, die jaren reeds naar de Kweekschool biddend verlangd hadden. De spreuk die daar op de transparente boven de groote deur flikkerde: "SOLI DEO GLORIA" (Gode alleen de eer), drukte den grondtoon mijner ziel uit. Boven deze spreuk vertoonden zich twee vliegende engelen met de letters J. H. S. (Jezus de Zaligmaker van menschen). Zouden wij niet mogen veronderstellen dat ook de engelen belangstellende aanschouwers onzer feestvreugde waren?

* Ook het dorp was dien avond verlicht.

God geve dat de eerste November steeds door onze kerk herdacht worde, als de eersteling van een gezegend tijdperk. Nooit worde de hooggestemde christelijke vreugde, dien dag gesmaakt, door de droefenis eener bittere teleurstelling vervangen. Daartoe verhoore de God aller genade de gebeden tot Hem opgezonden, en make Hij het Seminarium tot een middelpunt van licht en leven voor de kerk in Zuid-Afrika!

EEN FEESTGENOOT.

Stellenbosch, 22 November, 1859.

EEN WOORD TOT DE GEMEENTE

BIJ DE OPENING VAN HET

THEOLOGISCH SEMINARIUM

TE STELLENBOSCH,

OP DEN 1sten NOVEMBER, 1859,

UITGESPROKEN IN DE KERK ALDAAR,

DOOR N. J. HOFMEYR.

GELIEFDEN IN DEN HEERE !

Ontvangt in dezen plegtigen stond onze welkomstgroete aan deze gewijde plaats, terwijl wij u toebidden : genade, barmhartigheid en vrede, van God den Vader, en Jezus onzen Heer, door den Heiligen Geest.

Dat ik op dezen dag in dit Godshuis een woord tot de gemeente zoude rigten, terwijl mijn waardige ambtgenoot elders eene rede houden zal, dit acht ik eene gelukkige gedachte.

Het Theologisch Seminarium is als eene plant uit de kerk zelve opgewassen. Reeds lang gevoelden de gemeenten aan zoodanige inrigting de dringendste behoefte, en alleen hare milde medewerking stelde het hoogste kerkbestuur in staat, een besluit dat reeds een geslacht had doorleefd, eindelijk ten uitvoer te brengen. Wij zien in u, mijne hoorders, de vertegenwoordigers van de gemeenten onzer kerk, en zoo ooit, dan mag thans bij de plegtige inwijding van het Seminarium, een woord aan u, een woord op zijn tijd en op zijne plaats worden genoemd.

En nu wij van de medewerking onzer gemeenten gewagen, willen wij het niet verzwijgen, dat wij onder de vele voorregten die wij genieten, dit niet het minste tellen, dat wij ons in den boezem eener gemeente bevinden, die van hare toegenegenheid jegens ons en

ons werk, de gulste bewijzen aan den dag heeft gelegd. Daaronder behoort ook de bereidvaardigheid, waarmede zoovelen onder u zijn voorwaarts getreden, om aan de gewijde plegtigheden van dezen dag eenen blijden feesttoon te paren. Het was met innige aandoening des harten, dat wij dezer dagen uwe belangstelling zoo treffend zagen aan den dag komen.

Er is ook eene andere reden, waarom wij eene onderlinge tezamenkomst aan deze plaats op dezen dag, doelmatig achten. Van nu af aan wordt de band tusschen ons en de kerk naauwer toegehaald. Wat ons ambt zoo gewichtig maakt, is niet, in de eerste plaats, de hoogere door ons erkende eisch waarmede de wetenschap, maar waarmede de kerk, in Gods naam, tot ons komt. En mogten de verrigtingen van heden, er toe bijdragen, ons eene ruimere plaats in uwe harten te bereiden, dan zullen wij dezen dag eenen gezegende noemen.

Met deze en dergelijke gedachten beziel, waren wij niet lang in twijfel over een voor deze gelegenheid geschikt onderwerp. Wij vonden het in eene apostolische verklaring, die wij heden tot de onze wenschen te maken, en die ons aanleiding geeft, u eenige beschouwingen aan te bieden aangaande de gemeente van Christus, en onzen aanstaanden arbeid aan haar.

Het door ons bedoelde woord is de verklaring, die Paulus, onder den drang van bijzondere omstandigheden, aan de gemeente te Corinthe deed, toen hij schreef (1 Cor. iii : 9): "WIJ ZIJN GODS MEDEARBEIDERS: GODS AKKERWERK, GODS GEBOUW ZIJT GIJ."

GODS AKKERWERK ZIJT GIJ.

Het is niet als bij toeval, dat de eigenaardigheden van Christus gemeente, ons worden voorgesteld in beelden, die aan het plantenleven zijn ontleend. God maakte het zichtbare, de beeldspraak van het onzichtbare. De wetten die gij hier aantreft en bewondert vindt gij, natuurlijk op veel hooger gebied, dáár terug, waar de gemeente des Heeren ontkiemt, wortelt, en opwast. Om onder anderen ons den aard van zijnen dood op te helderen, wijst ons de Heiland naar het tarwegraan, dat in de aarde vallen en sterven moet om te herleven en vrucht te dragen. En als Hij ons de onverklaarbare vereeniging tusschen Hem en de geloovigen wil voor oogen stellen, dan voert Hij ons naar eenen wijngaard en zegt: "Ik ben de wijnstok en gij zijt de ranken." Johan. xii :
24.

Deze voorstellingen zijn juist, voor zoover er eene waarachtige, voor ons ondoorgrondelijke overeenkomst is tusschen beeld en tegenbeeld, tusschen de lagere en de hoogere wereld,—eene overeenkomst die ons de éénheid van Schepper en Herschepper luide verkondigt.

Het is derhalve niet maar eene oppervlakkige spreekwijs, als de apostel de gemeente Gods akkerwerk noemt. Hij spreekt hier zijnen Heer na, die zelf de gemeente, in meer dan eene gelijkenis, bij een akkerwerk heeft vergeleken. Met opzet bezigt hij de onbepaalde uitdrukking: *akkerwerk*. Hij heeft het oog op den tegenwoordigen toestand der gemeente, die zoo verscheiden is als die van een gewonen akker, waaraan de aardsche landman dagelijks werkt. Hier

is God zelf de landman, die gedurig zijne hand aan den akker houdt, totdat dezelve, als laatste en rijpe vrucht van Gods eeuwen langen arbeid, met de onverwelkelijke schoonheid van het hemelsche paradijs wordt getooid.

Zoo als dit akkerwerk zich echter sedert eeuwen aan het oog vertoonde, kon men vaak ter naauwer-nood Gods hand er aan onderscheiden, en de planten onderkennen, die voor het hemelsche paradijs werden aangekweekt. Komt, bezoekt eens den akker. In die nederige plant daar, kunt gij den prachtigen boom waartoe zij bestemd is, niet vermoeden. Hoe naauwkeuriger gij toeziet, des te meer ontwaart gij het welige onkruid, dat zelfs hier en daar den akker overschaduwet. Gij bespeurt van uw stand-punt, geen samenhang, geen plan, geen doel. En hoe wisselt het aanzien des akkers van dag tot dag. Waar nog onlangs het ranke onkruid tierde, daar zamelt thans de landman de edelste vruchten. Waar gisteren plant en boom uwe bewondering ontlokten, daar treft gij heden eene sombere ledigte aan. Dan eens doorwasemen verkwikkende geuren de lucht, die gij inademt, dan weêr stijgen verpestende dampen opwaarts. Dan eens speelt hier de adem van een zachten wind, die een hemelschen vrede op zijne wieken draagt; dan weêr warrelen onweêrswolken door elkaâr, en rigten zware onweêrsvlagen de treurigste verwoestingen aan.

Matth. xv:
13.

En toch, 't is Gods akkerwerk. Wat Hij hier plantte werd nooit uitgerooid. Het werd te zijner tijd afgemaaid, om in de schure te worden binnen-

gezameld. Eéne plant treft gij aan op den akker, die het behoud en de gedurige herleving van het gezaaide waarborgt: Jezus Christus, Gods Zoon, die uit den hemel op dezen akker werd overgeplant! Elk goed zaad in den akker is eene vrucht van deze plant. Neen, dit beeld is te zwak! Jezus Christus is bij uitnemendheid de boom, die hier bloeit, en wat gij daar benevens ziet leven en vrucht dragen, zijn de takken, die door inenting één zijn geworden met Rom. vi: 1. dezen boom, en door zijnen magtigen stam worden gedragen, en door zijne diepe wortels worden gevoed.

Eer moet deze boom verkwijnen, eer de Dood het Leven verslinden, dan dat er geene plant meer op Gods akker bloeijen zal.

Aanbiddelijke wijsheid en genade Gods! De Heer des akkers werd eene plant des akkers. Hij, die bij God en God was, werd ons vleesch en bloed, opdat wij zijner goddelijke kracht en heerlijkheid zouden deelachtig worden.

Niemand wanhope dan, ook als Gods akker eene woestijn evenaart, waar de draken wonen, en geene levende plant meer de tegenwoordigheid van den hemelschen landman ons verkondigt. Als de regen nedervalt, breekt de harde korst, en schiet het verborgen zaad op, om meer dan tienvoudige vrucht te dragen. Dan vlieden de draken henen en spelen Gods engelen liefelijk voor Zijn aangezicht.

Hoe menigwerf reeds heeft de vijand van buiten de gemeente verwoest, en dwaling en zonde van binnen haar verpest. Maar op Gods magtwoord, verrees zij uit hare ellende, schudde het stof van zich

af, werd met een nieuwen vuurdoop gedoopt, en met de lentepracht van een vernieuwd leven heerlijk aangedaan.

Het was ten schitterenden bewijze, dat de gemeente GODS akkerwerk is.

Maar hoe rijk ook in beteekenis, dit beeld is niet voldoende. Wel is het uitnemend berekend om de gemeente te leeren kennen als eene levende schepping, die als eene plant, middellijk uit het zaad des woords, onmiddellijk uit den Godmensch, opwast, door Gods hand verpleegd, beschermd, en tot rijpheid gebragt wordt; maar als de apostel de onderlinge eenheid der gemeente en Gods verheven doel met haar ons voor oogen wil stellen, dan heeft hij behoefte aan een ander beeld, en zegt:

GODS GEBOUW ZIJT GIJ.

Ook hier bezigt Paulus voorloopig met opzet eene onbepaalde uitdrukking. Hij zegt ditmaal niet—wat ook de Schrift elders leert:—gij zijt Gods tempel, Gods stad. En waarom niet? Omdat hij ook hier thans het oog houdt op den tegenwoordigen toestand der gemeente. Alleen de ingewijde weet, dat uit het tegenwoordige gebouw eenmaal de tempel des Heeren, de heilige stad, verrijzen zal; als, namelijk, de gemeente hare tweeledige bestemming heeft bereikt, en tot eene geheiligde maatschappij onderling verbonden, tot eene woonstede Gods in den Geest, van Gods heerlijkheid vervuld is.

Tot dan blijft de gemeente een gebouw, waaraan

de oppervlakkige toeschouwer de toekomstige stad en tempel niet herkennen kan. Hoe is het misvormd door vriend en vijand. Hoe ongelijk zijn de steenen aan elkander; hoe doorengemengd met vergankelijke en verwerpelijke bouwstoffen. Het heet een tempel des Heeren, maar overal ontdekt gij altaren aan de afgoden gewijd. Het heet eene woonstede des Heiligen Geestes, maar de Satan waart steeds daarin rond, weet menigmaal de hoogste plaats zich aan te matigen, en den Geest der waarheid schijnbaar door eenen leugengeest daaruit te bannen. Het heet een heiligdom, maar wat al onheiligs wordt er in gepleegd. Het heet een huis der kinderen Gods, maar hoorde men niet vaak de wereld den hoogsten toon daarin voeren, en zag men niet meermalen Gods kinderen dit huis als ballingen verlaten? Liefde heet de band, die hier den een aan den ander vereenigt; maar is niet nog heden ten dage dit gebouw een tooneel van strijd en twist en verwarring?

Treedt nader, en wat ziet gij hier en daar? Handen ijverig aan het werk om af te breken wat de vrome voorvaderen, ten koste van hun bloed hebben opgetrokken. Ja—ongehoord verschijnsel!—velen die zich als uitstekende bouwmeesters laten roemen, verwerpen het fundament dat de apostelen hebben gelegd, en waarop de kerk tot op dezen dag heeft voortgebouwd. Zij willen, naar de wijsheid dezer eeuw, de gemeente des levenden Gods op een nieuw fundament met een nieuwen hoeksteen vestigen. Alsof er een ander fundament ware, dan hetgeen eenmaal gelegd is; alsof de geloovige kerk met hare godzalige belijders en

martelaren, tot op den huidigen dag, een indrukwekkend zelfbedrog ware!

En toch staat het gebouw, hoe ook door de felste slagen gebeukt, door de zwaarste stormen geteisterd, pal tot op dezen dag. Nooit trok de Bouwheer zijne hand er van af. De dreigendste nooden, wendde Hij vaak om tot allergezegendste beproevingen, en onzichtbaar werd steeds de eene levende steen na den anderen aan het fundament toegevoegd.

Aan dit fundament danken wij de onwrikbare vastheid van het gebouw. Het is Jezus Christus, die, 1 Cor. iii: 11. hoewel Hij de Heer is des huizes, een deel des huizes Heb. iii: 6. is geworden; en met dezelfde kracht, waardoor Hij Heb. i: 3. alle dingen draagt, dit gebouw in zich gegrondvest Ef. ii: 20. heeft. Hij is ook de hoeksteen, die de muren aan één houdt. Men breke af wat men wil, wat met dezen hoeksteen is verbonden, zal geene geschapene magt uit zijne voegen rukken. Eer zegeprale zij Col. i: 17. over Hem, die, als het begin der schepping Gods, het gansche heelal in zijn verband bewaart.

Dat dan vrij zonde en dwaling, de elementen der ontbinding, zich tusschen Gods werk mengen; dat dan vrij de strijdkrachten van binnen en van buiten zich vereenigen, om dit gebouw te doen in een storten. Zij zullen zich aan den hoeksteen te pletter slaan, en door hem verpletterd worden. En, als alle zondige magt wordt te niet gedaan, en alle onedele gesteente, en hout, hooi en stoppelen, in de vuurproef vergaan, dan legt God de laatste hand aan dit gebouw en voltooit het tot eenen heiligen tempel, tot eene heilige stad—het Nieuwe Jeruzalem!

Wanneer zullen deze dingen zijn? Heere, gij weet het.....De geschiedenis van Christus kerk is hare reisbeschrijving naar dit vaderland. Meer dan achttien eeuwen reeds duurt die reis. Dan eens wandelde zij met vrolijken spoed voorwaarts, dan weder sluimerde zij in traagheid in. Dan eens werd zij door de aardse magten voortgeholpen, dan weêr woedend tegengestaan. Dan eens scheen zij te sterven, dan weêr zag men haar heerlijk herleven. Dan eens werd de stem des Heiligen Geestes luide in haar vernomen, dan weêr gesmoord in het gedruisch der dwaling, of het gejoel eener goddelooze menigte.

Daarom willen wij van geene volmaakte kerk in deze bedeeing droomen; maar ook aan hare herleving niet wanhopen, daar waar de dood schijnt te heerschen. De gemeente is Gods werk, en Hij kan, waar Hij wil, uit den dood het leven wekken.

Intusschen hebben wij wel toe te zien, hoe wij aan de gemeente arbeiden, wat zaad wij uitwerpen, welke bouwstof wij aandragen. De Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika is ons een deel van Gods akker, van Gods gebouw; en ook aan haar werkt Gods onzichtbare hand.

WIJ WILLEN GODS MEDEARBEIDERS ZIJN.

De hoogste eer waarnaar wij kunnen staan, is zóó te arbeiden, dat de Heer der gemeente op onzen arbeid met welgevallen nederziet. Van nu af aan zal die arbeid allergewigtigst zijn; en niet zonder groote vreeze zagen wij menigmalen het werk te gemoet,

waaraan wij van nu af aan geheel ons leven hopen te wijden.

En plegtig is ons de tegenwoordige stond, waarop wij, in onze hoogst gewigtige betrekking, ons op nieuw aan de gemeente van Christus verbinden. Hoofd uwer kerk, bind in den hemel wat thans op aarde gebonden wordt !.....

En zoo ooit, dan roept het tegenwoordige oogenblik ons op u rekenschap te geven van den geest waarin, het beginsel waarnaar, het doel waarmede wij ons ambt wenschen te vervullen. Dan, veel moet nog op dezen dag worden verrigt ; en, liever dan u te vermoeijen, willen wij ons verloochenen, en, met voorbijgaan van veel dat wij u hadden willen zeggen, u slechts bij ééne allergewigtigste beschouwing bepalen.

Zij is deze : dat van nu aan, meer dan ooit, de Heilige Schrift, en wel bepaald het woord der apostelen, het leidende en voedende beginsel van ons onderwijs behoort te zijn.

Wij noemen het apostolische woord bij name, omdat daarin niet alleen Gods openbaring door de Schrift, gesloten is, maar ook de eenige sleutel ons gegeven om den gang dier openbaring regt te verstaan.

“God voortijds veel maal en op velerlei wijze tot de vaderen gesproken hebbende door de profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door den Zoon.” Maar de Zoon, die ons geen geschrift heeft nagelaten, sprak door de apostelen, als bij uit-

Mat. xxiii : nemendheid *zijne* profeten, tot de wereld en tot de
34.
Lukas xi : gemeente.
49.

Zóó zeer waren zij van deze hunne hoogere roeping overtuigd, dat zij hun woord Godswoord, hun Evangelie Gods Evangelie noemden, en de gemeente daarnaar verwezen als naar den blijvenden regel des geloofs en des wandels. Uit kracht dezer overtuiging noemt Paulus het fundament waarop de gemeente rust: "het fundament der apostelen en profeten;" en vraagt Petrus voor het gebod, dat hij en zijne mede-apostelen aan de gemeente hebben gegeven, dezelfde achting als voor de profetische schrift, die, naar zijne eigene betuiging, niet van menschelijke uitlegging, maar van goddelijke ingeving is.

1 Thess. ii: 13; Rom. xvi: 25; Gal. i: 8

Ef. ii: 20.

2 Pet. iii: 2; vergel. i: 21.

Neen, de apostelen zijn ons niet voorgegaan in het onzeker *zoeken* naar de waarheid. Dan konden zij wel eene wijsgeerige school stichten, maar niet eene gemeente des levenden Gods, die weet dat wat zij belijdt de waarheid is. In den toon der volste verzekerdheid, deelden zij de waarheid, als een van God ontvangen schat, aan de wereld mede.

De godzaligste mannen in de christelijke kerk, wier nagedachtenis tot op dezen dag in gewijde eere wordt gehouden, waren steeds hunne ootmoedigste en trouwste leerlingen. En wat getuigt de geschiedenis aangaande de gemeente van Christus? Dat zij in godzaligheid bloeide, naarmate zij in het woord der oud- en nieuwtestamentische profetie haar licht en leven zocht; maar kwijnende en stierf naarmate dit woord aan haren voet ontzong, uit haar harte week.

Het vernieuwd biddend onderzoek der Heilige, en bij name der apostolische Schrift, was de middellijke oorzaak en kracht der Hervorming, waaraan de

gemeente dezer dagen met dank tot God, als aan een tweeden pinkstertijd terugdenkt. En wat anders is het dan de aloude leer der apostelen, niet verwrongen naar heerschende begrippen, maar in geloofsonderwerping aangenomen, die de heerlijke herlevingen van den tegenwoordigen tijd draagt en voedt?

Hierom zijn wij gehecht aan de leer die onze kerk belijdt, omdat wij in haar de voortgaande ontwikkeling erkennen van de leer, die uit het woord der apostelen met zijne onuitputtelijk rijke kiemen is voortgesproten—eene leer waarin de gemeente vooral door den drang der dwaling geroepen is zich te oefenen en op te wassen.

Maar ook hierom verwachten wij geen heil voor onze kerk van een lijdelijk berusten in wat de voorvaderen in Gods Woord hebben gevonden. Doet zij dit, dan wordt haar de schoonste belijdenis der waarheid eene doode letter, en verspert zij zich den weg tot de nog verborgene schatten van Gods Woord. Doet zij dit, dan verstijft haar het hart in koude vormen, en mist zij weldra de kracht die haar wapenen moet tegen den aandruischenden stroom der dwaling en der ongerechtigheid.

Wij gelooven aan eene wetenschap waarin de gemeente van Christus bestemd is van eeuw tot eeuw op te wassen,—de wetenschap, die tot uitgangspunt en voorwaarde van vruchtbaarheid heeft: de omhelzing van den Christus, dien ons de apostelen hebben verkondigd, en de onderwerping onzer dwaasheid aan de wijsheid Gods, die in de Heilige Schrift tot ons spreekt. Elke andere, hoe ook geroemde gods-

dienstige wetenschap, is—getuige de onomkoopbare geschiedenis—een gebouw dat een vasten bodem mist, op zijn eigen zandgrond waggelt, en op zijne beurt door denzelfden tijdgeest, die het heeft helpen optrekken, wordt omvergeworpen,—terwijl al wat in zijn puin bruikbaar overblijft, tot bouwstof dient voor den onwankelbaren tempel des Heeren.

Zij het dan steeds onze vereenigde bede, dat het Seminarium aan de kerk mannen levere, toegerust ja met eene grondige en veelzijdige kennis, maar bovenal doorvoed en doorlouterd van Gods Heilig Woord—predikers, die magtig zijn in de Schriften, en herders, die in den Geest van Christus, zich der kudde ten dienste wijden.

Naarmate het ons gegeven wordt tot dat doel met God mede te werken, naar die mate zullen wij geene verwerpelijke medearbeiders zijn; en aan het gebouw des Heeren steenen toevoegen, die de vuurproef zullen doorstaan, en in zijnen akker een zaad uitstrooijen, dat nog lang na dezen, ook als ons stof in de aarde sluimert, vrucht zal dragen.

Wij gelooven dat onze kerk eene betere toekomst te gemoet gaat. Bij al wat ons bekommert, meenen wij de blijde voortekenen van dezen beteren tijd reeds te ontdekken. Wat eere, zoo God ons verwaardigen wil, iets daartoe bij te dragen, dat onze kerk, overeenkomstig hare bestemming, meer dan helaas! tot nu toe blijkt, een vruchtdragende akker, een geheiligde tempel des Heeren worde.

Maar vergunt het mij dan ook, ten slotte, u te herinneren, dat een ieder van ons geroepen is, in zijne

Ef. iii : 16. mate, aan het groote werk mede te arbeiden. Wij roepen uwe medewerking ernstig in. Zonder die medewerking, durven wij geen goeden uitslag onzer beste pogingen te gemoet zien. God wil, dat in het ligchaam van Christus het eene lid van het andere afhange. Schraagt ons door uwe gebeden. Kweekt uwe belangstelling aan in den bloei van uw kerkgenootschap, en van alles wat het tot heil der gemeente en der wereld tot stand zoekt te brengen. Bespeurt gij in uwe zonen bij een vromen zin een goeden aanleg, tracht bij hen den lust op te wekken voor het werk des Evangeliedienaars. Immers, de arbeiders zijn weinig en de oogst is groot ; terwijl het een of ander winstgevend beroep, dat vooral in onze dagen uwe kinderen van rondsom toelacht, zoo ligt ook in de schatting van den vromen jongeling bovendrijft. Maar terwijl wij u hiertoe aansporen, willen wij u, te ernstiger vermanen, zoo veel in u is, toch van jongs af goed zaad in uwe kinderen te strooijen, en toe te zien, dat wij hen nimmer uit uwe handen ontvangen als dienaren der wereld, en niet van God en Christus. De bitterste smart zal ons doorgrieven, als wij ooit eenen éénigen onzer kweekelingen, als een indringer, eene plaats in de gemeente van Christus zien innemen.

Daarvoor beware God genadiglijk onze kerk. Daartoe bekwame Hij ons tot ons ambt, en wekke Hij velen op om in Zijne vreeze zich tot de Evangeliedienst toe te rusten. Hij breide zijne handen zegnend en beschermend over leeraren en leerlingen uit, en hoore wat zijne kinderen, naar zijnen wil, van Hem vragen.—HET ZIJ ZOO !

A A N S P R A A K ,

GEHOUDEN DOOR

DEN HOOG-EERWAARDEN HEER PHILIP EDUARD FAURE, Th. Dr.,

PRESIDENT CURATOR

VAN HET

THEOLOGISCH SEMINARIUM

DER

NEDERDUITSCH-GEREFORMEERDE KERK VAN ZUID-AFRIKA,

BIJ GELEGENHEID VAN

DE PLEGTIGE OPENING,

OP DEN 1 NOVEMBER, 1859.

Hoog-Eerw. Heeren! Mede-verzorgers en Opzieners
van het Theologisch Seminarium!

Hoog-Eerw. Hoog-Geleerde Heeren! Hoogleeraren, ge-
roepen totde dienst dezer School!

Brave Jongelingen! Studenten in de Godgeleerdheid,
Kweekelingen dezer Inrigting!

Edele, aanzienlijke, achtbare mannen, met het bestuur
van het gewest en de stad Stellenbosch belast, of
bekleed met onderscheidene waardigheden!

Voorts,—Gij allen, hier te zamen gekomen om dit
heugelijk Inwijdings-feest met uwe tegenwoor-
digheid op te luisteren!

Zoo is dan eindelijk de dag aangebroken, naar
welken wij zoo lang en zoo reikhalzend hebben uit-
gezien,—de dag waarop wij *deze Hoogeschool ter
vorming en opleiding van Evangeliedienaren* plechtig
mogen openen.

Of zoude deze dag niet een dag van vreugde zijn
voor allen, die het besluit der Hoog-Eerw. Synode,
ter oprigting van een Theologisch Seminarium hebben
toegejuicht,—voor allen, die tot deszelfs daarstelling
zich moeite en opoffering hebben laten welgevalen,—
voor u, Hoog-geleerde Heeren, die alleen uit besef van
de onmisbaarheid van eene dusdanige inrigting voor
het onafhankelijk bestaan onzer dierbare kerk, u

zelve van eenen edelen en heiligen werkkring hebt losgescheurd, om der kerk van Christus in deze school te komen dienen,—voor u, edele jongelingen, die de begeerte koestert om voor het heilig werk van Evangeliedienaar te worden opgeleid, en de eersteelingen zijt onder deszelfs kweekelingen,—alsook voor u, inwoners van het aloude Stellenbosch, in wier midden het naar den wensch van uw hart is gevestigd geworden!—Ja, ook een dag van vreugde voor mij, die het onderwerp van een Theologisch Seminarium, reeds in 1824 voor de aandacht der kerk, maar telkens weder op den achtergrond getreden, op nieuw en voor goed te voorschijn mogt roepen op den 21sten October, van het jaar 1847, door het voorstel in de Algemeene Kerkvergadering gedaan en aangenomen “*dat er een Theologisch Seminarium worde opgericht, waarin ten minste door twee Hoogleeraren onderwijs zal worden medegedeeld.*” Hoe weinig kon ik toen vermoeden, dat de vereerende taak van zulk eene inrigting plegtig te openen, mij, als aan het hoofd harer verzorgers, zoude te beurt vallen; de taak ter welker vervulling ik thans voor u ben opgetreden.

Hoe treffend herinnert ons toch de dag van heden, het merkwaardig woord van eenen wijzen uit den ouden tijd: “*Indien deze raad of dit werk uit menschen is, zoo zal het verbroken worden, maar indien het uit God is, zoo kunt gij dat niet breken.*” Van het oogenblik af dat de onderneming onzer kerk, om hare eigene leeraren in haar midden op te leiden, tegenstand begon te ontmoeten, en men de voorspelling waagde dat de kerk haar doel niet zoude bereiken;

dat zij daartoe de noodige middelen niet zoude kunnen te zamen brengen ;—van dat oogenblik reeds was ons dat woord van eenen GAMALIEL voor de aandacht, ja hebben wij, voor zoo veel wij er toe gearbeid hebben, zulks gedaan onder de bede : Heer ! zoo dit werk niet uit U is, laat het verbroken worden,—geef dan dat onze pogingen mislukken,—sluit dan de harten en handen onzer gemeenten voor onze onderneming ; maar is het uit U,—hebt Gij er een welgevallen in, zal uwe eer en het heil der kerk er door bevorderd worden, dan Heer ! laten uwe knechten zich opmaken en bouwen, en Gij van uit uwem hemel, doe het ons welgelukken !—En wat zullen wij nu zeggen, nu wij op dezen dag het oog mogen vestigen op onze *gebouwen*, op onze *fonds*, op onze *Hoogleeraren*, en op onze *Studenten* ? Zullen wij nu niet nederig mogen hopen : *deze zaak is van den Heer* ? Zullen wij van Hem die ons in staat stelde alzo te beginnen, niet vertrouwende mogen verwachten, dat Hij die tot hertoe geholpen heeft, ons verder zijnen kennelijken onmisbaren zegen schenken zal,—dat Hij deze school onder zijne bescherming nemen, en haar tot in lengte van dagen, tot roem van zijnen grooten naam, tot instandhouding der Gereformeerde Kerk, tot heil van onsterfelijke zielen bewaren zal ? In dit nederig maar vast vertrouwen willen wij haar dan op dezen dag vestigen, en gaan wij er thans met blijdschap toe over.

In den naam van den eenigen waarachtigen God, Vader, Zoon en Heiligen Geest, open ik thans plegtig het Theologisch Seminarium der Nederduitsch-Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika ! Hetzelve wijden

wij aan zijne heilige dienst! Het zij de leerschool voor de opleiding en vorming van hare toekomstige leeraars,—de plaats van waar mannen uitgaan, als herders over de gemeenten onzer kerk, weltoegerust met de noodige wetenschappen, maar bovenal met de onmisbare gaven des Heiligen Geestes,—met bekwaamheden van verstand en hart, voor het heerlijk maar moeilijk werk van Evangeliebediening!

En van dit Seminarium onzer kerk begroet ik u, Hoog-Eerw. Hooggeleerde Heeren JOHN MURRAY en NICOLAAS JACOBUS HOFMEYR als de eerste Hoogleeraren in hetzelfde! Was de keus op u uitgebragt om deze betrekking te bekleeden, voor u vereerend, zij legde tevens de gewigtigste en verantwoordelijkste pligten u op. God de Heer doe u dezelve steeds zwaar op het harte wegen; Hij schenke u wijsheid uit den hoogen, en ruste u toe door zijnen Heiligen Geest met alle noodige gaven naar ziel en ligchaam, om u te bekwamen tot de vorming van *kundige, getrouwe, zuivere Evangeliepredikers*,—van *godvruchtige, ijverige, zielenzoekende herders!* De Almagtige schenke u het licht van zijn vriendelijk aanschijn steeds te genieten, en stelle uwen arbeid tot eenen rijken zegen voor velen!

Vele zijn de pligten die van u gevorderd worden, meer zelfs dan wij u gaarne opgelegd zagen; wij vertrouwen echter niet lang meer zal het duren, of gij zult tot een drietal vermeerderd, in dezen aanmerkelijke verligting ontvangen.

Met blijmoedige vlijt, dit vertrouwen wij, zult gij arbeiden, om deze school, hoe langs hoe meer te maken

tot eene overvloedige bron van licht en beschaving, van kennis en heil, zoo voor de jeugd die zich hier oefenen zal, als voor de kerk, voor wier dienst zij opgeleid wordt; met oplettende zorg en met een biddend hart om den Heiligen Geest, zult gij den toekomstigen leeraar, zoeken in te leiden in den waren geest van het Evangelie van Jezus Christus, opdat hij naar de bedoeling van den Grootsten Leeraar van het menschedom, dat Evangelie als eene leer van troost, en licht en zaligheid verkondige;—om zoo doende, ofschoon gij zelve niet meer herders over eene eigene kudde zijt, door uwe leerlingen, ten zegen, van de geheele Zuid-Afrikaansche kerk te arbeiden. Zoo veel nut zult gij onder den zegen des Allerhoogsten stichten, Hoog-Eerw. Hooggeleerde Heeren, waardige voorgangers dezer school! zoo zult gij tot heil voor velen, de sieraden onzer kerk, en eene kroon voor Jezus Christus onzen geliefden Meester zijn; en eens, als gij uwe taak op aarde hebt afgedaan, in de reijen der getrouwe dienstknechten geplaatst worden door Hem, *die de sterren in zijne regterhand houdt en onder de gouden kandelaren wandelt*. En heeft dat plaats, hetwelk de Heer in zijne genade nog lang verhoede! dan blijven uwe namen bij de kerk in Zuid-Afrika, nog lang in gezegend aandenken, dan leeft gij in uwe leerlingen, en worden de leerstoelen die gij ledig laten zult, altijd door mannen van ware godsvrucht en van uitstekende kunde vervuld, opdat ook in navolgende geslachten dit Seminarium de bewaarplaats blijve van de ware Gereformeerde Christelijke godsdienst, en de handhaver van dat geloof,

hetwelk den Heiligen eenmaal is overgeleverd, en waarvoor onze vaderen goed en bloed hebben veil gehad!

En van dit Theologisch Seminarium begroeten wij u als deszelfs *eerste studenten*, edele jongelingen EDMOND ZACHARIAS DE BEER, CHARLES SMITH MORGAN, WILLIAM ROBERTSON, en ook u WILLEM PIETER ROUSSEAU, wien niets anders dan uwe jeugd in den weg staat om reeds in de rolle dezer school geschreven te staan.

Voorwaar eene eervolle betrekking! Het ambt, waartoe gij u wenscht te laten opleiden is het gewigtigste van alle ambten, door menschen bekleed,—de kennis waarnaar gij hier zult streven, is van alle kennis de belangrijkste. Zoo het voor den beoefenaar van eenige wetenschap nuttig en belangrijk is, zich steeds voor den geest te stellen, met welk een doel hij dezelve beoefent, zoo is zulks vooral voor den student *in de godgeleerdheid*. Immers het is niet om die wetenschap slechts tot een onderwerp van dorre bespiegeling te maken,—het is niet om er mede te schitteren in de wereld, maar het moet voor den waren Theologant zijn, om er nut mede te stichten voor onsterfelijke zielen, om er de eer van God en den Verlosser mede te bevorderen. Houdt dit steeds voor oogen, en gij zult ten allen tijde levendig beseffen, dat gij niet te zorgen hebt voor de verrijking van uw verstand alléén, maar vooral ook voor de heiliging van uw hart; dat gij niet voldoet aan uwen pligt door naarstigheid in uwe letteroefeningen, door vlijt in uwe studiën, maar ook door reinheid van zeden en

door eenen wandel naar het Evangelie van Christus onder den bijstand des Heiligen Geestes.

Dierbare jongelingen ! bedenkt dat gij de *eerste* studenten aan dit Seminarium zijt, dat de kerk van Zuid-Afrika, vol van verwachting hare oogen op u gevestigd houdt. Ziet toe dat gij haren blik nimmer hebt te schromen, dat gij hare verwachting niet te leur stelt ! Plaatst uzelfen daartoe blijmoedig onder de leiding uwer waardige leeraren, stelt hunne bejiveringen voor u op hoogen prijs,—en wordt op 's Heeren tijd, waardige dienaren van het Evangelie, getrouwe verkondigers van de leer der zaligheid, waakzame onderherders van den grooten en goeden Herder Jezus Christus !

Vervult de Almagtige mijn wensch en bede, dan bloeit dit Theologisch Seminarium gedurende eene lange reeks van jaren,—dan worden deszelfs leerstoelen steeds door godvruchtige en bekwame hoogleraren bezet,—dan ontbreekt het haar nimmer aan leerlingen die evenzeer deze school tot eer verstreken, als zij toebrengen zullen om haren roem te verbreiden !

Weest gij er getuigen van, hooggeachte toehoorders van allen rang en stand, die dit feest mede helpt vieren ! Weest gij er getuigen van, inwoners van deze stad en dit gewest, die deze school zoo gaarne in uw midden geplaatst wildet zien,—gij, die tot de behoorlijke inrigting dezer gebouwen, zoo edelmoedig ons uwe hulpe betoond hebt !* Gij beminnaars van

* De Bouw Commissie bestond uit de Wel-Edele Heeren PIETER HENDRIK FAURE, PAUL JOHS. MIJBURGH, PIETER WILHELM BOSMAN, FREDERIK JACOBUS HAUPTFLEISCH en DANIEL ELSEVIER BOSMAN.

de toonkunst, die door uwe bijveringen de feestvreugde van dezen dag zoo aanmerkelijk verhoogt, † zoowel als gij allen, die op eenige andere wijze tot den luister van dit Openingsfeest dezer school het uwe hebt bijgedragen, ontvangt daarvoor mijnen opregten dank, en den hartelijken wensch, dat gij gespaard moogt worden om op deze eerstelingen een, rijken oogst van voorspoed te aanschouwen! Helpt gij allen den bloei van het Theologisch Seminarium bevorderen,—gij allen die daartoe het vermogen bezit! Vult weldra de nog ledige planken van deszelfs boekerij, en voorziet alzoo in eene nog dringende behoefte dezer inrigting. Een ieder rekene het zich tot eer en genoegen, met ten minste één boekwerk den nog kleinen voorraad te vermeerderen en alzoo de bron te verrijken waaruit door de studerende jeugd kennis en wetenschap geput moeten worden!

Geniet elk, in uwen werkkring en betrekkingen den zegen des Allerhoogsten, en bevordert, waar gij ook kunt, de eer van Zijnen naam!

EN GIJ, VADER DER LICHTEN, GOD VAN ALLE GENADE! BEGEEF ONS NIET, VERLAAT ONS NIET!

NEEM DEZE SCHOOL, NEEM HARE VERZORGERS EN LEERAARS EN LEERLINGEN, ONDER UWE ALMAGTIGE BESCHERMING!

BEVORDER ALLE POGINGEN, IN HET WERK GESTELD OM DE KERK VAN UWEN LIEVEN ZOON JEZUS CHRISTUS IN STAND TE HOUDEN EN UIT TE BREIDEN, EN

† De muziek van de Vrijwillige Schutterij van Stellenbosch en het zangkoor stond onder de bekwame leiding van den Wel-Edelen Heer P. Hugo.

LAAT OOK DEZE SCHOOL DAARTOE IN UWE HAND HET GEZEGEND MIDDEL ZIJN !

ONDERWIJS EN VERLICHT ONS ALLEN DOOR UWEN HEILIGEN GEEST !

LAAT HET PLEGTIG WERK VAN DEZEN DAG BEKROOND WORDEN MET UWEN ONMISBAREN ZEGEN, MET UWE HOOGHE GOEDKEURING ! VERHOOR DE GEBEDEN VOOR DEZE ONDERNEMING OOK IN UWEN TEMPEL OPGEZONDEN !

VERGEEF ONS AL HET GEBREKKIGE, DAT ONS HIERBIJ AANKLEEFDE, EN GELIJK GIJ MET ONZE VADEREN GEWEEST ZIJT, WEES OOK ZOO MET ONS EN MET HET GESLACHT DAT NA ONS KOMEN ZAL.—AMEN JA AMEN !

REDEVOERING

DOOR

J. MURRAY.

MIJNE HEEREN!

Zoo is dan de dag daar, dien zoo velen onzer Mede-Christenen in dit land, sedert jaren, met belangstelling hebben te gemoet gezien,—de dag waarop het Theologisch Seminarium der Nederduitsch-Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika geopend zou worden, voor de opleiding van hare Evangeliedienaars. Ons is het gegeven aan die opening deel te nemen, en in den naam des Heeren eene inrigting in te wijden, welke, hoe klein ook in haar begin, ons belangrijke gevolgen doet verwachten. Het zoude ongepast zijn bij deze gelegenheid uit te weiden over de regtmatigheid dezer verwachting, of de handelwijze der kerk te verdedigen, die op grond daarvan besloten heeft, het plan, voor zoo vele jaren reeds geopperd, ten uitvoer te brengen. Dat laten wij aan de toekomst over.

Den pligt, die heden op mij rust, meen ik het best te zullen volbrengen, door u te onderhouden over het naaste doel van ons Seminarium—de studie der theologische wetenschap in Zuid-Afrika.

Door de Theologie verstaan wij die wetenschap omtrent God en de godsdienst, die wel wenschelijk is voor ieder ontwikkelden Christen, maar onmisbaar moet geacht worden voor de leeraars en verdedigers der godsdienst. Aan deze wetenschap is voor den Christen ieder andere ondergeschikt. Is in zijne

schatting de godsdienst de hoogste bestemming, het eigenlijk leven des menschen, dan dient in het werkelijke leven alles hiermede in verband te staan. Eveneens is het ten aanzien van zijn weten,—al zijne kennis acht hij ondergeschikt aan zijne wetenschap omtrent God. Aan de Theologie geven wij dan de hoogste plaats in den kring der wetenschappen; aan haar geven wij den eere naam (in de scholen eertijds aan de *Dialectica* geschonken) van koningin der wetenschappen.

Gaan wij deze onze beschouwing door eenige voorbeelden ophelderen; niet zoo zeer om de eer onzer wetenschap te handhaven, als wel om te doen zien, dat de beoefenaar der godgeleerdheid geen vreemdeeling dient te zijn in de overige vakken der zoogenaamde wereldsche geleerdheid.

Vestigt dan eerst uw oog op de Natuurkunde,—het gebied waarop de wetenschap zich in onze eeuw het liefst beweegt en den meesten voortgang maakt. Haar oudste en verhevenste tak is de Sterrekunde. Welke verbazende ontdekkingen in het heelal heeft zij niet gemaakt, sedert het ongewapend oog het eerst, in de vlakten van Chaldéa, den loop der hemelbollen heeft begonnen na te gaan! Het stoutste verstand, ondersteund door de levendigste verbeelding, is ter nauwernood in staat hare bevindingen en berekeningen te bevatten, wanneer zij ons de uitkomsten harer ontdekkingsreizen door de eindeloze ruimte verhaalt. Hoe deze onze aarde een stipje is, vergeleken bij andere hemel-lichamen,—hoe het getal van dezen is als het zand aan den oever onzer zeeën,—hoe juist

hun aller loop bepaald is, zoodat zelfs schijnbaar bedenkelijke afwijkingen van hunne loopbanen elkan- der vernietigen of in evenwigt houden,—hoe de geheele inrigting van het magtig uurwerk de veel- vuldigste bewijzen levert van de meest gepaste schik- king van middelen om het doel te bereiken,—ziet daar iets van de lessen der sterrekunde. En hoewel sommigen van hare beoefenaars ons verklaard hebben, als de slotsom hunner onderzoekingen, dat het on- metelijk heelal de eer slechts van een Newton en Kepler verkondigt, zoo weet nogtans de Christen, bepaaldelijk de godgeleerde, een ander gebruik van de uitkomsten dier wetenschap te maken. Wandelende op het voetspoor der genoemde wijzen zelven, beves- tigt hij zijn geloof door nieuwe en verhevene bewijzen van de eindelooze magt, wijsheid en goedheid des Scheppers.

Of staat een oogenblik stil bij eene der jongste natuurkundige wetenschappen,—de Geologie. Menig- malen heeft de Christen moeten hooren van den onderzoeker in dit vak, dat de rotsen eene getuigenis afleggen onvereenigbaar met de uitspraken der gewijde oorkonden van onze godsdienst. En op zoo stelligen toon is die verklaring gedaan, dat de geloovige aan de waarheid der Heilige Schrift weleens in geene geringe verlegenheid is gebracht. Hoe zou zijn geloof geschokt worden, indien het eens kwam te blijken, dat de uitspraken des Bijbels even strijdig waren met de zekere en gezonde uitspraken der wetenschap, als de natuurkundige stelsels van de heilige boeken der Hindus wel zijn! Maar neen, de Bijbel heeft

geen natuurkundig stelsel verkondigd, en tusschen zijne getuigenissen aangaande natuurverschijnselen, wel verstaan, en die der ware wetenschap, is er geen strijd. Geleid over de oppervlakte en door de ingewanden der aarde, aan de hand van een Buckland of Hugh Miller (om van levende beoefenaars van het vak niet te spreken), leest de Christen eene geschiedenis der wording onzer aarde, niet strijdig met die van Mozes, maar wel berekend om haar te verklaren en bevestigen. Zonder aan de getuigenis des Bijbels te twijfelen, weigert hij niet te gelooven aan hetgeen dat letterschrift, door de vingeren Gods op onvergankelijke steenen tafelen gegraveerd, hem verhaalt van de verborgene geschiedenis der aarde, tusschen "het begin" waarin zij geschapen was, en het tijdperk waarin zij voor hare tegenwoordige bewoners bereid werd. Ja, "met de steenen des velds maakt hij zijn verbond,"* en zijn geloof aan den God des Bijbels wordt bevestigd door de meerdere kennis van het werk zijner handen, welke de Geologie hem geleverd heeft.

Kan de christelijke godgeleerdheid alzoo bijdragen ontvangen van de natuurkundige wetenschappen, evenzeer is dit het geval ten opzichte van de bovennatuurkundige. Naar haren aard zijn dezen immers nog naauwer dan genen aan de godgeleerdheid verwant; want tot voorwerpen harer wijsgeerige onderzoekingen hebben zij de redelijke en zedelijke natuur des menschen, beschouwd op zich zelve,—in zijne

* Job v: 23.

verhoudingen tot de medemenschen, tot het heeal, en tot God,—ja de natuur van God zelveu.

Overbekend is het hoe onzeker de slotsommen der wetenschap zijn op het gebied des geestes, vergeleken met hare veroveringen op dat der stoffelijke natuur. Deels aan den aard der voorwerpen die zij onderzoekt, waarvan eene voldoende kennis buiten het bereik onzer beperkte vermogens gelegen is, deels aan de verkeerde wegen welke zij ingeslagen heeft, is de onvruchtbaarheid der wijsgeerte te wijten. Geen wonder, bij voorbeeld, dat, waar zij de ervaring en de geschiedenis loochent en eene ideale wereld naar goeddunken scheidt, de werkelijke wereld zich weigert aan hare uitspraken te onderwerpen. Den nederigen weg der waarneming en inductie verachtende, en op hare Ikarus-vleugelen zich verheffende tot de hoogten eener onmiddellijke intuïtie, van waar zij het absolute en oneindige meent te kunnen begrijpen, is zij met schande in den afgrond gestort. Het ware licht der wereld versmadende, daar waar zij de duisterste vraagstukken doorgronden en in onze hoogste aangelegenheden ter leidsvrouw verstreken wil, is zij met blindheid geslagen en veroordeeld in een doolhof eindeloos om te tasten. Zich uitgevende voor wijs is de wijsgeerte veelal dwaas geworden.*

Maar waar zij zich voor de genoemde buitensporigheden gewacht heeft, is haar een ander lot wedervaren, gaat zij eene betere toekomst te gemoet. Een middel ter wezenlijke verlichting is zij geworden. Der

* Rom. i; 22.

natuurkunde heeft zij den weg tot menige uitbreiding haars gebieds aangewezen en haar in staat gesteld hare stoffelijke bezittingen onder de heerschappij des geestes te brengen. Ook aan de Christelijke godgeleerdheid bewijst zij, onder de genoemde voorwaarde, belangrijke diensten. Door hare oefeningen bereidt zij den menschelijken geest voor eene klaardere bevattning van den inhoud en het verband der geopenbaarde waarheden. Den strijd tusschen gelooven en weten helpt zij opheffen door elk zijn eigenaardigen zetel en werkring juister aan te wijzen. In het beeld Gods, dat in het vleesch gewordene Woord te aanschouwen is, en nu in eene vernieuwde menschheid hersteld wordt, leert zij ons, in verbindtenis met de godgeleerdheid, ons zelve en God beter kennen.

Voor al het gebied der geschiedenis is het te bespeuren hoe zeer de wijsgeerte behoefte heeft aan het Christendom, en hoe belangrijke diensten zij van hare zijde aan den godgeleerde leveren kan. De lotgevallen van wijzen en wereldveroveraars, de opkomst en de ondergang van natiën, de opvolging en afwisseling van regeringsvormen, de geboorte, het leven en de dood van verschillende vormen van beschaving en godsdienst,—dat zijn de onderwerpen waarmede zich de geschiedenis bezig houdt. In die veelheid zoekt de wijsgeerte eenheid te brengen. Zij vraagt naar de beteekenis van het bonte tooneel, naar de ontknooping van het grootsche treurspel. Eene bevredigende oplossing van dit raadsel geeft zij slechts wanneer zij met het Christendom is te rade gegaan. Eerst wanneer zij de meest uiteenloopende gebeurtenissen in verband

brengt met de voorbereiding, de verschijning en de voltooiing van het rijk Gods op aarde,—met de eerste en de nog aanstaande komst van den Zoon Gods, is zij op weg om hare taak te volbrengen. Nu leert zij ons alle gebeurtenissen beschouwen als deelen van een veruitziend, door goddelijke wijsheid beraamd ontwerp dat, trots allen tegenstand, ten uitvoer wordt gebragt. Iets van het groote, goddelijke wereld-plan wordt ons nu helder. Wij leeren Gods wegen met de menschen regtvaardigen, en zelfs waar wij dat nog niet vermogen, ontvangen wij, uit menige opmerking omtrent het verledene, het regt om te gelooven dat al het duistere nog opgeklaard zal worden. Ziet, zoo bereikt de menschelijke wetenschap ook in dit vak hare hoogste bestemming, wanneer zij zich door het Christelijke geloof laat voorlichten, terwijl de Christelijke godgeleerdheid belangrijke aanwinsten voor het weten en het gelooven omtrent God uit de geschiedenis der wereld ontvangt.

Gij bemerkt, Mijne Heeren! hoe de godgeleerdheid aanrakingspunten heeft met alle menschelijke wetenschappen. In de schepping en de geschiedenis, beide der zinnelijke en der geestelijke wereld, verneemt zij openbaringen Gods. Overal ziet zij Gods hand, hoort zij Gods spraak. Nergens kan haar beoefenaar oog of oor voor die verkondiging straffeloos sluiten, want daardoor ontrooft hij zich voor zijn geloof een steun hem door God zelven toegedacht. Ja, onttrekt hij zich van eenig veld van menschelijke wetenschap, weigert hij te vernemen wat daar van God te vernemen is, dan heeft hij aan de vijanden zijns geloofs

grond ingeruimd, van waar zij hem weldra bestoken zullen. Wel is waar, het binnenste heiligdom van het godsdienstig geloof, het gemoed, is onaantastbaar voor de aanvallen des verstands: de redeneringen eener vijandige wetenschap treffen slechts de buitenwerken,—de eigenlijke vesting, verzekerd door de inwendige bewijzen voor de waarheid van het Christendom, kunnen zij niet raken. Evenwel moet de godgeleerde in staat zijn iederen aanval op zijn geloof, van welke zijde ook, weêrstand te bieden, en alzoo te bewijzen, dat alle ware wetenschap in overeenstemming is met de uitspraken der Heilige Schrift.

Doch wij gaan voort tot de behandeling der eigenlijke godgeleerdheid,—de wetenschap omtrent God geput uit de Christelijke Openbaring. Immers, hoewel de gansche natuur beschouwd mag worden als een schoon boek, waarin alle schepselen, klein en groot, als letteren zijn, die ons de onzienlijke dingen Gods te zien geven,*—zoo is nogtans Gods hoogste en eigenlijke openbaring van zichzelf ons gegeven in het Woord door profeten en apostelen beschreven, in het eeuwige Woord vooral, dat vleesch geworden is.

Onze kennis nu van dat Woord (in beide beteekenissen genomen) ontleenen wij regtstreeks uit heilige oorkonden, geschreven voor eeuwen, in vreemde talen, en onder volkeren hemelsbreed van ons verschillend in zeden, in denk- en spreekwijze. Het is derhalve begrijpelijk, dat onze wetenschap, in de eerste plaats, *taal- en uitlegkundig* te werk gaat. Bij het putten

* Nederlandsche Geloofsbelijdenis, Art. 2.

van onze godsdienstkennis uit de Heilige Schrift, moeten wij ons zoo veel mogelijk verplaatsen in de omstandigheden van degenen, door wie en tot wie het woord Gods het eerst gesproken is. Het moet ons streven zijn, door de uitdrukkingen der gewijde schrijvers, juist dat te verstaan wat zij aan hunne lezers wilden te kennen geven. Eene grondige kennis van de talen van het Oude en het Nieuwe Verbond en van de zeden der Bijbelsche volkeren en landen, zoowel als eenige bedrevenheid in het overbrengen in onze levende talen van gedachten, die in het gansch vreemde kleeid der oude, vooral Oostersche, talen gehuld zijn,—ziedaar eenige vereischten voor de uitlegging der Heilige Schrift.

Voor het tegenwoordige zwijgen wij van andere, zelfs hoogere, eigenschappen der ware Schriftverklaring. Wij willen thans met nadruk wijzen slechts op de noodzakelijkheid, dat zij, die zich tot de beoefening onzer wetenschap aangorden, geene vreemdelingen zijn in de studie der oude, ook niet Bijbelsche, talen. Wordt de beoefening der oude klassieken door de geheele beschaafde wereld beschouwd als het voortreffelijkste middel ter ontwikkeling van den geest, niet alleen om den wille van de daardoor verkregene kennis, maar ook uithoofde van de gezonde tucht waaraan de jongeling alsdan zijne denkvermogens onderwerpen moet, hoe veel te meer is deze studie dan niet noodzakelijk voor degenen, wier werk voor geen gering deel bestaan zal in de uitlegging van heilige, in vreemde talen geschrevene boeken? Bij ons worde dit nooit vergeten.

Zijn wij dan door eene naauwkeurige uitlegging

der Heilige Schrift tot de kennis der van Gods wege geopenbaarde waarheden gekomen, al aanstonds ontwaren wij de behoefte aan zoodanig eene opvatting daarvan, als ons in staat zal stellen het vele dat wij weten tot een wel samenhangend geheel te vormen. Wij zoeken naar een standpunt van waar wij het uitgebreide veld der openbaring klaar kunnen overzien. Bijna onwillekeurig zoeken wij naar een stelsel van geloofs- en zedeleer.

Doch niet zonder goeden grond is het, dat, volgens de gewone verdeling onzer wetenschap, er nog een ander vak is dat behandeld wordt eer wij tot onze stelsels overgaan: wij bedoelen de *geschiedkundige godgeleerdheid*. Immers, de inhoud der Heilige Schrift zelve, overeenkomstig den gang van Gods openbaringen, is hoofdzakelijk geschiedenis. Is het ons gelukt dien geschiedkundigen gang klaar te bevatten, dan zullen wij meer veilig te werk gaan, als wij ons stelsel gaan vormen. Daarenboven, hoe zeer wij ook trachten geheel zelfstandig en onmiddellijk te putten uit de bron der Heilige Schrift, zoo is het echter onmogelijk, indien het al wenschelijk ware, ons los te maken van de gansche Christelijke Kerk en hare ontwikkeling sedert de dagen der apostelen. In ons denken en weten en gevoelen, zijn wij geworden wat wij zijn, door ons deelgenootschap aan het levende organisme der kerk. Om in het reine te komen omtrent hetgeen wij werkelijk zijn en door de Heilige Schrift nog worden moeten, is het noodig, dat wij met de geschiedenis der Christelijke Kerk bekend worden.

In de volgende vakken kan men de geschiedkun-

dige godgeleerdheid verdeelen : vooreerst, de geschiedenis van Gods voorbereidende openbaringen onder het Oude Verbond ; vervolgens, zijne hoogste openbaring van zichzelven, in de verschijning van zijn Zoon op aarde ; en eindelijk, de ontwikkeling dier openbaring door de geschiedenis van de kerk, dat is, door het leven van Gods Zoon in zijn ligchaam, de gemeente.

Over de belangrijkheid en het velerlei nut eener waardige behandeling van dit grootsch ontwerp, weiden wij niet uit. Een oogenblik slechts stilgestaan bij deszelfs laatste deel, de eigenlijke kerkgeschiedenis. Zoo onvruchtbaar voor het leven, zoo bedroevend en ergerlijk voor het Christelijke gemoed als zij menigmaal geweest is, zoo vruchtbaar en, in den waren zin des woords, stichtend, opbouwend voor het weten en het gelooven van den Christen is de kerkgeschiedenis, vooral in den laatsten tijd, geworden. Te midden van een tooneel, waarop de menschelijke, zondige harts-togten van de belijders zoo wel als van de vijanden des Christendoms zoo groot eene rol spelen, leeren wij niet alleen het Godsbestuur eerbiedigen (hetgeen men immers ook op het gebied der wereldsche geschiedenis doen kan)—maar aanschouwen wij het beeld en de vrucht van Gods openbaring door het leven zijns Zoons op aarde. Die wonderbare mengeling van grootheid en geringheid, die onophoudelijke verzoeking en strijd, afgewisseld door enkele tusschenpoozingen van hemelsche heerlijkheid, dat ingrijpen van Gods hand om ook het werk der zonde te doen medewerken ter verheerlijking zijns Zoons en verlossing des menschen,

die prediking door feiten van Gods gadelooze genade in volkomene overeenstemming met zijne strenge rechtvaardigheid,—die het leven van den Heer op aarde uitmaken, herhalen zich in de lotgevallen zijner gemeente. Eerbiedwaardig en heilig wordt ons dan het leven der kerk, als wij daarin, met hoe vele gebreken ook verzeld, het leven van Christus weêrkaatst zien. Bemoedigend voor ons geloof aan de eindelijke zegepraal van het Christendom is zulk eene behandeling van de geschiedenis der kerk. Aan haar Hoofd gelijkvormig in hare Quarantanas en Gethsémanes zal zij het eens ook zijn op haren Olijfberg.

Doch het is meer bepaaldelijk ten behoeve van ons tegenwoordig weten van God en godsdienst dat wij de kerkgeschiedenis aanwenden moeten. Zoo als reeds aangetoond is, bereidt zij ons den weg tot het volgende gedeelte onzer wetenschap, *de stelselmatige godgeleerdheid*, waarbij wij vervolgens stilstaan.

De bron waaruit onze wetenschap hier put is de Heilige Schrift ; het voorwerp dat zij behandelt is de waarheid Gods in de Schrift geopenbaard ; het doel dat zij beoogt is die waarheid zoo klaar mogelijk te bevatten en uit te drukken. Voor den godgeleerde is dit pligt. Immers moet hij bij zijn kinderlijk geloof voegen eene manhaftige deugd, en bij zijne deugd eene verlichte kennis. Zoodra hij zich hierop toelegt, begint hij, met meerdere of mindere bewustheid, zijne kennis naar besturende beginselen te ordenen. Ziedaar het ontstaan van een stelsel, zelfs bij degenen die er het meest van

afkeerig zijn. Een ieder tracht vervolgens zijn stelsel door juistheid van bepalingen en door ruimte van omvang tot de meeste volkomenheid te brengen.

Maar hoedanig is de behandeling welke de waarheid Gods veelal ondergaat, waar de mensch haar in zijn stelsel begrijpen wil? Zij is vol geest en leven, —zij wil niet alleen begrepen, maar geloofd, gevoeld, nageleefd worden, terwijl de wetenschap haar dikwijls enkel begrijpen wil. Dientengevolge wordt de levende waarheid Gods in den dooden vorm van een verstandelijk stelsel gegoten, dat is, het wordt verminkt en mismaakt. Maar zij is het stelsel te magtig; de windsels waarin zij gehuld is werpt zij af, zij verrijst op nieuw uit het graf in eeuwige schoonheid. Daarenboven, zelfs ten opzichte van het weten alleen is de waarheid veelzijdig, terwijl meestal de mensch met zijne beperkte vermogens slechts deze of gene van die vele zijden te gelijk bevatten kan. En wederom wordt de waarheid verwrongen, ten einde te passen in het eenzijdige stelsel. Ja, het kan niet anders zijn of er moeten wel, volgens de onderscheidene geestesrigtingen van den mensch, die zich aan verschillende zijden der waarheid aansluiten, verschillende stelsels ontstaan, en naar die stelsels verschillende godgeleerde scholen, ja, zelfs verschillende kerkgenootschappen.

Maar het is Gods hand die de geschiedenis van stelsels, en scholen, en kerken bestuurt. De schat zijner waarheid schijnt te rijk te zijn om door éénen dienstknecht op eenmaal volkomen begrepen te worden. Met goddelijke wijsheid is het toegelaten

dat zij onder velen verdeeld wordt naar eens iegelijks vermogen. Een ieder dienstknecht zie toe dat hij getrouw handele met het door hem ontvangene talent. Iedere kerk beware en vermeerdere uit den rijkdom van de Heilige Schrift den schat dien zij bezit. Zoo handele ook onze Nederduitsch-Gereformeerde Kerk met het pand haar langs den weg der geschiedenis toevertrouwd,—*de leer van Gods soevereine genade in Christus* met het daarop gepronde stelsel.

Naar onze innige overtuiging bezit, onder de verschillende Christelijke Kerken, de onze in hare leer de meest juiste en getrouwe uitdrukking der goddelijke waarheid. Maar zij zelve wijst ons steeds naar de Heilige Schrift, als den eenigen toetssteen, de volkomene bron der waarheid.* Daarom, terwijl wij het leerstelsel der kerk hoogachten, en er steeds naar streven willen ons geestelijk eigendomsregt op het erfgoed der vaderen te bewijzen en te handhaven, willen wij nogtans de Heilige Schrift oneindig hooger stellen. Zoo alleen blijven wij bewaard voor iedere dwaling. Aan de eene zijde zullen wij beveiligd zijn tegen het toekennen aan de leer der vaderen van de plaats welke alleen aan Gods Woord toekomt, waardoor gewis het zout dier leer in onze handen smakeeloos zou worden. Aan de andere zijde zullen wij gewaarborgd zijn tegen de aanvallen, die in naam der verlichting, schijnbaar op de kerkleer gerigt, ons het eeuwig Evangelie zouden willen ontrooven.

Getrouw aan de leer der kerk, die ons verbindt om

* Nederlandsche Geloofsbelijdenis, Art. 7.

de Heilige Schrift als het rigtsnoer onzes geloofs aan te nemen, willen wij ons dan begeven tot het onderzoek der goddelijke waarheid. Met ootmoed en getrouwheid ons toeleggende op eene gezonde schriftverklaring, mogen wij staat maken op den bijstand van dien Heiligen Geest, door wien onfeilbare profeten en apostelen gedreven zijn in het ter nederstellen van de gewijde oorkonden onzes geloofs.

Zoo willen ook wij, in dezen afgelegenen hoek der wereld, een iegelijk naar de krachten hem toevertrouwd, ons kwijten van onzen heiligen pligt jegens de waarheid Gods, gebruik makende van alle gepaste menschenlijke hulpmiddelen, maar eene hoogere hulp van boven afwachtende. Te midden van de verwarring en strijd welke overal op de groote wereld, ook op het gebied der godgeleerdheid heerschen, weten wij dat de Leidsman in alle waarheid eene betere toekomst voor de gemeente voorbereidt. Zoo verwachten wij niet slechts van de toekomstige Athanasiussen en Augustinussen, Luthers en Calvijns, eene godgeleerdheid waarin de eeuwige waarheid eene meer adaequate uitdrukking zal vinden, maar van den Heer zelven eene voleinding, waarin de gemeente zal gekomen zijn tot de eenheid der kennis en des geloofs van den Zoon Gods, tot eenen volkomen man, tot de mate van de volheid van Christus.*

Nog ééne afdeeling onzer wetenschap blijft ons ter beschouwing over, die waarin wij vernemen hoe de

* Efeze iv : 13.

aanstaande Evangeliedienaar de godgeleerde en andere kundigheden, die hij verkregen heeft, voor zijn ambt vruchtbaar moet maken,—wij noemen haar de *praktische* of *pastorale*. Immers, het hoogste doel onzer letteroefeningen, vooral in een land als het onze, moet zijn, niet om geleerden of schoolmannen, maar om dienaren der Christelijke Kerk te vormen. Door zijne bekwaamheid om de Schrift uit te leggen,—door zijne kennis der geschiedenis van Gods openbaringen, vooral van de Christelijke Kerk,—door zijn helder inzicht van de Christelijke waarheid,—ja ook door al zijne overige kennis, moet de godgeleerde bekwaam worden het Evangelie van Christus te verkondigen, aan te bevelen en te verdedigen. Zoo moet hij eerst zich zelven, dan degenen die hem hooren, behouden,—zijn eigen en der gemeente wasdom in gelijkvormigheid aan het beeld van Gods Zoon bevorderen. De pastorale godgeleerdheid wijst hem den weg aan om dit verheven doel te bereiken, door de inrigting van geheel zijn persoonlijk, huiselijk, maatschappelijk en kerkelijk leven. Deze en andere bijzonderheden brengt zij hem onder het oog, waar zij hem leert hoe hij moet prediken, het catechetisch onderwijs inrigten, in de openlijke eeredienst voorgaan, de bijzondere zielzorg behartigen, en aan het bestuur der kerk deel nemen.

Ziedaar eene schets van de godgeleerdheid in hare eigenlijke vakken, zoowel als in hare betrekking tot andere wetenschappen. Verheven is zij, vooral wanneer zij beschouwd wordt als middel tot het reeds genoemde einde. Wat hooger wetenschap kan er zijn, dan die omtrent God en zijne wegen met de

wereld? Wat edeler en waardiger doel kan door menschen beoogd worden, dan die wetenschap zoo aan te wenden, dat menschen met God bekend en verzoend, ja der goddelijke natuur deelachtig mogen worden?

De Christelijke Kerk doet wel, wanneer zij het naauw neemt met de godsdienstige, maar ook met de wetenschappelijke bekwaamheden dergenen aan wie zij het werk der Evangelieverkondiging toevertrouwt. Zij weet wel, dat de hooge Godheid den mensch met zijne wetenschap en werkzaamheid niet behoeft, om hare heilrijke oogmerken te bevorderen. Doch ook dit weet zij, dat God zich gewoonlijk niet anders dan van menschelijke middelen bedient om langs redelijken weg zijn doel te bereiken. Derhalve is het haar pligt, om de beste talenten waarover zij beschikken kan aan het haar toevertrouwd werk te wijden,—de best mogelijk toegeruste arbeiders daarin te gebruiken.

Deze overtuiging leeft ook in die afdeeling der kerk waartoe wij behooren. Daarom heeft zij besloten deze school te stichten en zoodra doenlijk uit te breiden door de vermeerdering van het getal onderwijzers. Hoewel zij dus, na ernstig overleg, de voordeelen, die ontegenzeggelijk aan eene Europesche opleiding verbonden zijn, aan hoogere belangen opgeofferd heeft, zoo wil zij nogtans eene geleerde opleiding steeds als eene onmisbare, hoewel niet de eerste, vereischte in hare Evangeliedienaars beschouwen. Wij vertrouwen, dat zij er steeds met ernst op uit zal zijn om den maatstaf harer eischen zoo hoog mogelijk te bepalen.

Van de wijsheid en den moed waarmede hare eerstkomende Synodale Vergadering de noodige besluiten, ten opzichte van het Seminarium nemen zal, verwachten wij veel. Met bescheidenheid noemen wij eenige punten, die hare beste overweging verdienen zullen: als daar zijn, een hooger eisch bij het admissie-examen onzer kweekelingen, de verrijking der reeds verzameld wordende boekerij met het noodige, het daarstellen van beurzen ter aanmoediging van de studie, en de uitbreiding van het onderwijs.

Met enkele bijzonderheden omtrent de inrigting en den geest van het theologisch onderwijs in ons Seminarium willen wij deze rede eindigen.

Terwijl wij voornemens zijn in de onderscheidene vakken eigene voorlezingen te houden naar dat onze tijd en krachten zullen toelaten, zijn wij overtuigd dat in de omstandigheden van ons Seminarium, eene vereeniging van de repetitorische met de professorale methode, vooral in het begin, wenschelijk zal zijn. Naar aanleiding van gepaste handboeken onze lessen inrigtende, meenen wij met de meeste doelmatigheid en grondigheid te zullen onderwijzen. Ook zijn wij voornemens van tijd tot tijd openlijke examina der studerenden te houden waardoor hunne vlijt aangemoedigd zal worden en zij aanleiding hebben tot eene meer geregelde en grondige inrigting hunner letteroefeningen, dan wanneer zij slechts tegen het einde der studie jaren zich aan een onderzoek te onderwerpen hebben. Doch wij gevoelen dat de vruchtbare beoefening eener wetenschap geene zaak is waartoe iemand door den dwang van examina genoodzaakt

kan worden. Terwijl wij dan ook eene betere gezindheid verwachten van de jongelingschap aan onze zorg toevertrouwd, zal het onze toeleg zijn door omgang en voorbeeld liefde tot de wetenschap en hare zelfstandige beoefening aan te moedigen.

In de opleiding van onze kweekelingen zullen wij de afkomst en de kenmerkende eigenaardigheid der kerk welke zij eens bedienen zullen, niet uit het oog verliezen. Het zal ons streven zijn den ouden Nederlandschen stempel op ons onderwijs te drukken. Een nuchter praktisch karakter, gegrond op geleerde uitlegging der Schrift en beoefening der geschiedenis, moet onze godgeleerdheid dragen. Aan dat karakter hebben wij behoefte in een tijd van veelvuldige gisting en in een land met de eigenaardigheden van eene kolonie. Voor deze eigenaardigheden willen wij nimmer het oog sluiten. Op de bijzondere omstandigheden en betrekkingen van ons land willen wij steeds letten, opdat de kerk door hare Evangeliedienaars met kracht haren invloed moge uitoefenen op de bijzondere maatschappij in wier midden zij verkeert.

Terwijl wij ons met al ons vermogen toeleggen willen op de verstandelijke vorming onzer kweekelingen, wenschen wij nimmer te vergeten, dat, zullen zij bekwame arbeiders in de dienst des Heeren en zijner kerk wezen, zij toegerust moeten zijn met hoogere gaven dan die van menschelijke beschaving en wetenschap. Waarachtige godsvrucht, opregte liefde tot den Verlosser, eene ootmoedige begeerte om het eeuwig heil van medemenschen te bevorderen, zijn immers onmisbaar bij dezulken die verkondigers des Evangelies, herders van Christus kudde willen worden.

Wij bidden door Gods genade in staat te worden gesteld, onder het gevoel onzer dure verantwoordelijkheid, hun tot leidlieden te verstrekken tot echte godzaligheid zoo wel als geleerdheid. De leden der kerk die het gewigt dezer zaak beseffen, laten niet na te bidden dat Gods Heilige Geest steeds bezielen moge beide leeraars en leerlingen!

Als de hoogste eer voor onze school zullen wij het achten indien wij eens onder hare kweekelingen mannen mogen zien, die, waardig dat hunne diensten als herders en leeraars begeerd worden door de gevestigde Christen-gemeenten van hun geboorteland, zich opgewekt gevoelen zullen, om naar een hooger eerepost te staan, en zich aanbieden zullen om den naam van Christus te dragen voor de heidenen in ver verwijderde deelen van Afrika. Een zegen zal deze school voor de kerk worden, indien een geest van zelfopofferende liefde en ijver voor de uitbreiding van het rijk Gods uit haar midden moge uitgaan. Dan zal de Christenheid van dit land aan hare eigenlijke bestemming beantwoorden,—zij zal zijn het licht der wereld.

Mijne Heeren! de taak mij in dit uur opgelegd, is volbragt. Dat wij allen, leden van kerkbesturen en van de gemeente, leeraars en leerlingen aan het Seminarium, in den naam des Heeren voortgaan om te doen wat Hij van ons verwacht, ten opzichte van deze inrigting en van de kerk waartoe zij behoort! Trouwhartig gearbeid, vurig gebeden, en ons werk zal niet ijdel zijn. De Heer zal ons helpen, het nageslacht ons danken, de eeuwigheid ons beloonen.

